

UNIVERSUL LITERAR

MARIUS BUNESCU: BARCI PE CANAL

acest număr: MIHAIL DRAGOMIRESCU, SANDA MOVILĂ, MIHAIL CELARIANU, A. POP MARȚIAN, GEORGE MIHAIL
IFIRESCU, ION CALUGĂRU, OTILIA GHIBU, N. I. HERESCU, PETRE STRIHAN, M. BENIUC, RUD. A. KNAPP,
PAUL I. PAPADOPOL, AL-SA DI IONESCU, B. CECROPIDE, N. N. TONITZA și PERPESSICIUS.

An. XLII, Nr. 30.

25 Iulie 1926.

Lei 5.

Premiile editoriale

— CU PRILEJUL PREMIILOR „CĂRȚII ROMANEȘTI” —

Comentând o anchetă literară asupra „relelor” de care e bântuită literatura de astăzi, Paul Souday sublinia deunăzi, ca pe o serioasă plagă: premiile literare care ar corupe și pe scriitori și pe editori. Și poate mai puțin principiul în sine cât industrializarea lui care datează mai ales dela războiul incoace.

Premiile editoriale concepute ca o variație, și uneori destul de gravă, a publicității, desigur că sunt departe de a organiza desfacerea cărților și de a educa gustul publicului, singurul factor durabil și pe care odată clădită popularitatea cărților, nimic nu o mai poate zdruncina.

Dacă Franța, cu o așa de bogată producție în cărți și cu un debit incomparabil superior nouă a simțit nevoia acestui clement de viață al desfacerii, cu atât mai mult la noi, unde o politică de protecție a cărții ar trebui să fie grija de toate zilele a ministerelor respective, orice stimulente pentru promovarea literaturii, trebuie privit cu osebă solicititudine și judecat în raport cu condițiile noastre locale.

De aceea din simplu pretext că la ual din capetele acestei punți a premiilor ne-ar pândi industrializarea, nu e un motiv suficient ca să neglijăm părțile bune ale principiului și când ele se practică dintr-o frumoasă inițiativă particulară, să nu ne oprim și să ne relevăm meritele acestei inițiative. Iar dacă e cazul — să și însemnăm rezervele și sugestiile de circumstanță.

Premiile pe care le-a decernat zilele acestea editura „Cartea Românească” și pe care cetitorii le-au aflat în amănunțime, invită la o serie de observațiuni din cele mai îmbucurătoare, a căror concluzie nu e de cât una singură: aceeași coavăgere că premiile sunt un prețios auxiliari al mișcării culturale dela noi din față.

Dacă o societate literară, o Academie, un conaciu sau revistă literară, sunt, prin natura preocupărilor lor selective, înclinate să practice mai mult premiile pentru lucrări tipărite, e firesc ca editurile, tot din natura preocupărilor lor să practice premiile cu subiecte date, deci să premieze lucrări manuscrise.

O astfel de răsădită din partea casei de editură necesită o serie de precauțiuni a căror scrutare vom încerca-o fie și în pripă.

În primăvara acestui an literar, cu puțin înainte de sesiunea generală a Academiei Române, dl. profesor C. Rădulescu-Motru invita Academia să desființeze premiile cu subiecte date, dintre cari atâta se amână din lustru în lustru fără ca măcar vreun concurent de sămânță să se ivească. Deobiceiu premiile cu subiecte date se adresează acelei categorii de oșarditori tenaci și meticuloși, monografiști și oameri de specialitate, a căror muncă se realizează pe îndelete, dar hotărât ca și musuroiul cărțiței nebănuită. Specia acestui fel de cercetători, nu e de bună seamă dispărută. Ea are însă cu atât mai multă nevoie de stimulare. Suma premiilor Academiei ca și lipsa de ecou a publicațiilor în marea masă a cetitorilor, iată cel puțin două desavantajii care au inutilizat aceste premii cu subiecte date la Academie.

Că așa stau lucrurile e suficient să privim lista manuscriselor premiate la „Cartea Românească”. Lucrări de specialitate în direcțiile economice, și etnografice au fost cu puțință întâi grație su-

melor onorabile ale acestor premii și apoi siguranței de a se vedea editat, fără să mai adăogăm drepturile de autor ce decurg automat din această editare.

Premiile literare ale „Cărții Românești” îmbrășișară trei direcții din cele mai utile și pentru editură și pentru cetitor. Ele suscită comentarii și le vom schița.

(Trecem peste o remarcă de ordin general și a cărei recunoaștere e astăzi curentă: încurajarea și scornirea talentului. Să amintim numai că regretatul George Cornea a debutat ca laureat la premiile „Cărții Românești”, cu „Simfonia morții” ceea ce l-a incitat să dea „Nebunia Lumii” lucrare înfinit superioară, și mai mult de cât o făgăduială a unei cariere epice).

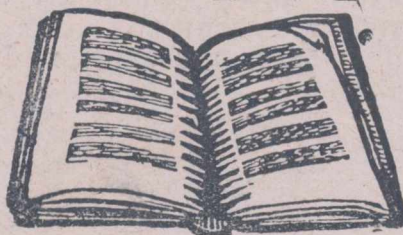
Întâiu literatura pentru copii. Nu căroaștem lucrarea d-soarei Alice Gabriulescu, despre care se spun atâtea lucruri bune. E însă îmbucurător că literatura pentru copii — domeniu virgin și riscant totodată — a tentat un talent tânăr despre care se poate aminti că a fost relevant tot de un premiu al aceiași edituri.

Premiul romanului a laureat talentul viguros și atât de personal al d-lui Emanoil Bucuța. Autorul „Legăturii roșii”, n-avea nevoie desigur de confirmarea nici unui premiu. Faptul însă că un talent așa de independent ca al d-lui Bucuța a recurs la un concurs de manuscrise, este plin de învățăminte pentru marea mulțime a romancierilor noștri — prezenți și viitori — și arată utilitatea acestui premiu.

Al treilea: premiul pentru „monografia lui Alexandru Vlahuță” nu s-a decernat. Nu e prima oară când astfel de premii rămân nedecernate. Deunăzi, monografia lui Iosif, astăzi a lui Vlahuță rămân simole bune intenții. Necesitatea istoriilor literare, a monografiilor de scriitori este mai presus de orice îndoială. Astfel de subiecte arată că editura are conștiința unei activități, pe care se simte dator să o încurajeze. Cum însă intențiilor ei nu le răspunde o egală răvnă, e locul poate pentru o revizuire a acestei laturi. Astfel de premii pot rămâne, ca simplă atracție pentru studenții zelosi, amatori de documente și de bibliotecă. Însă nu e de ajuns. Editura — și „Cartea Românească” are și interesul s-o încerce — trebuie să întocmească un plan de monografii și studii critice pe care să le încredințeze scriitorilor aplicați în astfel de lucrări. Secția poate fi încredințată unui nume consacrat în critică și istorie literară așa cum se practică în Occident. Astfel de lucrări călăuzesc o literatură și dau imbold și îndrumare lucrărilor de felul aceluia care astăzi se lasă dorite.

Cu aceste completări, premiile editoriale — pe care „Cartea Românească” le cultivă cu metodă și dragoste constituie unul dintre prețioasele stimulente ale vieții noastre culturale și a le fi semnalat în special, era pentru noi o obligație.

PERPESSICIUS

Cântec de secere

de N. I. HERESCU

Spicele pe 'ntrecere
Fierul să le secere,
Surioară secere,
Pice'n juru-mi spicele,
Mâinile ridice-le,
În mănunchiuri pue-le,
Și în stoguri sue-le
Să 'mpânzească văile
Și să umple căile
Unduite 'n carele,
Lîn legănătoarele,
Ce-or să ducă satelor
Soarele bucatelor.

Surioară secere,
Fierul tău să secere
Spicele pe 'ntrecere.

Crească 'n juru-mi val de jar,
Ochii cât cuprind hotar,
Să se strângă prund de aur
Strălucind ca un balaur,
Brațu 'n spice să-l împlânt
Pătimaș, fără cuvânt,
Grâul de pe jos să-l svânt —
Spic să nu las pe pământ,
Bob să nu piară în vânt.

Tac, tac secere,
Spicele, pe 'ntrecere.

Că eu mâine — zorile
Când deșteaptă morile —
O să-mi iau comorile,
O să 'njug plăvanii mei,
O să pun în car saci grei
Și-o să tai printre văcele
Drum la moara lui Vanghele,
Să duc rodirile mele,
Galbeni buni să iau pe ele.

Surioară secere,
Spicele, pe 'ntrecere,
Fierul să le secere.

Că eu mâine—vrei nu vrei—
În chimir am galbeni grei,
Știu eu ce-o să fac cu ei.
Vezi, așa sunt eu ursat,
Soare port în pieptul lat,
Și în vind am tot soare,
Trupul simt cum mi-l dogoar,
Înima cum mi-o înfloare;
Nu urăsc vădanele,
Dragi mi-s fetișcanele
Și iubesc codanele

Și în svonu-amurgului
Sar pe șaua murgului,
Strâng cureaua frâului,
Trec prin vadul râului,
Mă opresc în sat vecin,
Crâșmărița să-mi dea vin,
Că-i crâșmarul chior de un oc
Nu mi-e teamă de deochi.

Tac, tac secere
Spicele, pe 'ntrecere.

Că m'oi duce
Miine sară la răscrece
Și'n lumina serii blândă
O să stau la pândă,
Ager ca erefele:

*) Din trilogia: „Glas din Irunză în trei”, a cărei primă parte, „Descă de fată, la lună” a apărut în „Năzuințe mănecăse” (Craiova, an. V, nr. 4-5) a treia și ultima parte, „Cântecul se carului bătrân” va apare mai târziu

MAHABARATA

Pe Marius Adumbrescu mulți dintre siegi îl cred un mare învățat; toată lumea, însă, îl ocolește discret, ca pe un fel de primejdie ciudată.

Când am intrat primă oară în biroul în care fusese repartizat și unde aveam noarea să-l număr printre colegi, dintre rivirile piezișe, nedumerite, sau bine-oitoare, cari mă întâmpinară, una simură se opri mai mult asupra mea, cu o lîndrețe adîncă și un surâs prietenesc și năvălitor.

Luai, chiar în clipa aceea, o poză inoentă, de copil care se lasă mîngîiat, aspunzându-i printr'un zîmbet inferior și măgulit. N'ăș minți, dacă ași spune că șam-am petrecut prima zi de funcționarism: între 8 și 1, schimbai cu colegul meu, deabia cunoscut, priviri zâmbitoare, line de farmecul special al prietenilor ari prind să se înfiripeze.

A doua zi chiar, el cel dintăiu veni pre mine, călcînd încet, parcă să nu suere parchetul, cu mâinile în buzunare și cu surâsul acela misterios și blînd.

— Ați luat slujba 'n primire... mă înurajă el.

— Adevărat — zîmbii, ușor intimidat. — Aci tot e mai bine... La contabilitee!... urmă el, complectându-și vorbele printr'un gest special.

— Pentru mine... îi răspunsei, cu moestie cocheta.

— Mă rog!

Pică 'n ghiară fetele,
Și nu scapă nici neveste,
Știu eu dragostea cum este,

Că flăcăi ca mine nu-s
Șapte sate 'n jos și 'n sus.
Trupul, trunchi mi-e de tufan,
Ochii mi-ard, ca la vultan,
Părul meu — cărbunele,
Buzele — tăciunele.
Când învîrt la horă jocul,
Joacă omul, joacă locul.
Și-apoi știu să strîng mijlocul.
Și când frîng un trup de fată
Nu mai uită niciodată.

Și pornesc, în toamna asta,
Să-mi aleg și eu nevasta.

Tac, tac secrete
Fierul tău să secrete
Spicele pe 'ntrecere.

Vînd eu mâine snopii mei,
Galbeni grei să iau pe ei,
Știu eu ce-o să fac eu ei.
Că nevastă ca a mea
N'a avut și n'o avea,
Niciodată nimenca
Și pe Domnul l-ar fura.
Și-o să joc la nunta mea
Să se ducă pomina,
Să s'adune satele,
Cu nenumăratele,
Din trei colțuri ale văii...
Să mă pizmue flăcăii,
Și să plîngă fetele
Tremurîndu-și betele

Surioară secrete,
Seceră pe 'ntrecere.

N. I. HERESCU

— Dumneavoastră, sunteți demult? mă prefăcui că mă interesează.

— Merg pe trei ani; — mă lămuri colegul — înainte lucram la personal, pe urmă m'am mutat aici, că e mai liniștit. Înțelegi... Când cineva... Apropo, dumneata ești scriitor?...
— Hm, așa... nițel... deabia murmurai.

— Te cunoști după față, se vede că ești poet... ha, ha, ha!...

— O, mulțumesc! mă rușinați, de rigoare.

— Ei, vezi? Așa că te-am ghicit? (râse triumfător) — Acum adio. Mai vorbim noi.

Și o luă binîșor, abia călcînd parchetul, până la masa lui.

De acolo, mă ținu într'un zîmbet, vreme de două ceasuri, până când, isprăvindu-și hărțile, trase sertarul, scoase un sul, mă privi semnificativ și se apropie din nou, clătînat și misterios.

De pe la unsprezece biuroul intră, de obicei, în liniște: funcționarii citesc, sau vorbesc adunați; funcționarele iglițează grăbit. Marius Adumbrescu trase scau-

MIHAIL CELARIANU

nul dela masa vecină, se așează comod, zîmbînd neîncetat, puse sulul pe colțul mesei mele și, fără grabă, îl răsucă. Hărțile groașe, îngălbenite și înțepenite în răsucire se desfășura greu, lăsînd să se vadă rîndurile mari și decolorate și inițialele înflorite cu roșu, dela începutul fiecărei pagini.

— Așa că am darul să cunosc oamenii? Ce zici?... Puteam să jur că ești un artist. Mie totdeauna mi-a plăcut — cum să zic? — să vorbesc cu artiștii. Fratele tatălui meu a fost pictor — el a făcut chiar biserica dela Hugaști — sora lui, deși bătrână, face și astăzi versuri.

Eu... încă de mic copil... (tremurător) simțeam ceva... ca un fel... de melancolie... Mă așezai mai bine, înclinînd capul, cu interes crescînd.

— Vezi dumneata — urmă vorbitorul — chiar când sunt la birou, simt ceva care...

— Te înțeleg — suspinați, colegial.

— Văd că ești o fire de artist. Pentru mine spun drept, că, viața, fără poezie, e ca și moartea... Și cred că nu mă 'nșel.

— O, domnule Adumbrescu!... suspinați, înțelegător.

— Trei părți din viață pot să spun

Desfrunzire

Mă afund cu gându'n lucruri vechi...
serpi-albaștri fumegă ispită,
toamnă aspră sueră 'n urechi,
zboară amintirea risipită.

Zboară frunza putredă în vînt;
(una câte una toate zboară)
ieri podoabă, mâine iar pămînt
și podoabă iar în primăvară.

Toamnă 'n suflet desfrunzit de vis,
aur mort în scrîșnet pe poteci,
zare plumbuită 'n cere închis,
șiruri de cocori — metanii reci.

Se indoaie sufletul în toamnă,
cînd să-l ingenuchie vrea furtuna;
dor de frunză la pămînt l-îndeamnă
să se culce pentru totdeauna.

Și se 'ntrebă sufletul din trunchi
cea din urmă frunză cînd îi zboară;
sufletelor toamna în genunchi
le-o da frunză nouă 'n primăvară?

PETRE STRIHAN

c'am închiriat-o artei; iar în nouă-sute-opt s'perezee am făcut și o piesă în trei tablouri, care s'a și jucat: „Steagul Țării”. Au fost persoane cari plîngeau în sală, încet, bine 'nșeles. Uite aflu... la școala Silvestru, eh, domnule Ceruleanu!...

Și, lăsînd brațele să-i cadă, plîngător, pe genunchi:

— N'ai auzit niciodată de mine?...

— Ba, dacă nu mă 'nșel..., răspunsei.

— Zău? Unde? Nu prea am publicat nicăeri.

— Parcă, printre prieteni, o încurcai.

— Eu scriu dîmult. Aștia (mizerabilii de funcționari) habar n'au! Nu-mi place să citesc la crîșcine. Dumneata ești om inteligent și pricepi. Scuză-mă, să nu crezi că-ți fac complimente!... Aici — rostogolind sulul — ași avea (cu importanță subită) Mahabarata. Patru ani am muncit la ea... direct din sanscrită.

Înghetașem.

— Stați bine? — mă întrebă, protector. O s'auzi. Am merge la inspectori — unde e gol — dar e prea frig.

— Auz, cum nu, te rog! E o adevărată surpriză... mă precipitai, nemaî încapînd în piele de bucurie.

Și Adumbrescu începu să citească. Cu vocea și mâinile tremurătoare, parcursă, rînd după rînd, vechia scriptură păgănească, înghesuindu-se în mine și gîfîind decătorci episoadele erau mai turburătoare. Când ritmurile se îndărjeau, se oțerea și el: vocea i-se ascuțea, scrijelind aerul, parcă l-ar fi tăiat cu ferestrăul. De multe ori piciorul lui, entuziasmat, mă apăsa pe ghiată, sau brațul lui imbecilăcea gâtul cu strășnicie, lipindu-și fruncea înfierbîntată de tîmpla mea inertă.

Vreme de trei ceasuri minunea indică mi-se desfășură în auz, cîntată de vocea pasionată a poetului, încât, la un moment dat, mă simți înțepenit și eu, ca un fakir, și, cînd, cu greutate, îmi smulsei privirea din feeria mitică și o arunca, decolorată, în sală, biurourile toate erau goale, ușile date de pîreți; servitorii hăteau dosarele prăfuite.

— Fi — ce zici? — răsufflă, doborât, cînd văzu c'am mai dat semne de viață.

— Ne-mu-ri-toa-re!!!

MIHAIL CELARIANU

Pentru Myriam cea de acum trei sute de ani și de azi

Cum ar fi așteptat să alunecă de pe marginea unui flaut de fildeș, o picătură de cer, așa aștepta să cadă din colțul gurii ei, un cuvânt. Dar doamna din rama ovală cu părul venețian și ochi prelungi de aur, așipise sub franges-urile moi ale genelor, va clinti.

Numai mâna, cu unghii ovale de chihlimbar, parcă, surâse din mânecile largi de dantelă argintie.

Câte secole îi sărutase oare gura, căci rama ovală pierduse aproape culoarea și numai numele, micul nume „Myriam” rămăsese ca o chemare, ce străbătea vremile.

Ușa se deschise încet și capul rotund și galbenicios al lui David își făcu apariția, trăgând după el un trup slab, cu umerii încovoiați, cu hainele fugind parcă pe el.

— „Ce faci, Myriam, nu vii?” și se plecă spre ea, căutând să o mângâie pe frunte. Dar Myriam își trase repede capul de sub degetele lui osoase. Nu era obișnuit cu refuzurile, dar nu se supăra. Era prea sigur de ea spre a se năcăji. Se îndreptă spre ușă, mai întoarse odată capul lui galbenicios și șopti.

— „Vino repede, Lea te așteaptă” — și plecă — Dar ea nu se clinti. Apariția scurtă a lui David, nu isbutise să întreprună șirul gândurilor. Ele rămăseră perfect echilibrate în cutia lor de fildeș.

Când intrase în micul magazin de bijuterii, în căutarea lucrurilor rare, ce colecționa pentru culbul ei, patronul, un tânăr foarte amabil, se apropiase de ea politicos și îi spusese că a găsit ceva pentru doamna, un lucru de preț, care îi va face mare plăcere, în afară de vechimea lui — peste trei sute de ani, — rezervă și o deosebită surpriză. Myriam, curioasă ceru să-l vadă numai decât și tânărul scoase micul portret oval dintr-o carapace verză, în care erau încrustate în filigrame de aur, literele ce sărutau numele „Myriam” în afară de coincidența numelui, Myriam se sperie de asemănarea chipului, se plecă spre rama ovală și se văzu ca într-o oglindă ireală, cu fruntea îngustă împodobită cu două șiraguri de perle, ce se prelungiau împletindu-se în cozile gâtului de cupru topit. Gura, de oboască, își refrânsese buza de jos, după un sărut. Ochiul prelungi, cu colțurile ridicate spre tâmples, ochii leneși așipiti parcă, înecați într-o apă de aur schimbătoare și perfidă, sub umbrele noi ale pleoapelor.

Myriam își simți inima pe buze. Nu visa — se convinsese când auzi pe tânăr vorbind:

— „Portretul, după cum vedeți e foarte vechi și ceace m'a făcut să-l rețin pentru dumneavoastră, e ciudată asemănare”.

— „Dă, șopti Myriam, pe gânduri — o ciudată asemănare, mai mult chiar...”

Tânărul completă. Acelaș cap, acelaș nume, și mai ales acelaș surâs”. Și Myriam repetă ca un vis: „Acelaș surâs”. Portretul deveni un elegant pachetel, pe care ea îl duse acasă ca pe greutatea propriei ei ființe.

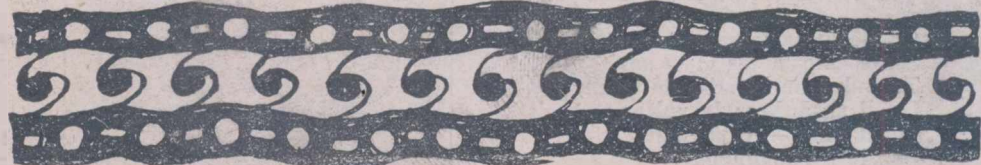
Acuma îl are la ea în odă, deasupra divanului pe care stă neclintită și așteaptă un cuvânt. Pleoapele îi sunt plecate dar printre gene privește portretul ce se împânzește într-o atmosferă fumurie. Mâinile cu unghii ovale se mișcă și din mânecile de dantelă picură sunete albastre

de falut. Perlele dupe frunte alunecă în picături de răsete argintii, mâinile se desprind, se subțiază și se risipesc și goală, cu picioarele foarte înalte, cu sânii ca două monede vechi cu efigiile mici și reliefate, prinși în bucle de argint, cu mâinile întinse, cu degetele întoarse din vârful cărora se scurg boabe de rubin, ca un fluture uriaș, instelat, dansează fiind între dinți, capul sfântului decapitat. Dar ape albastrii se întind, se apropie, o înconjoară, o acopere, se încheagă în judul gâtului ei și îngheață deodată, lăsându-i capul deasupra, pe o tipărie de sticlă, cu gura însângerată, ca o floare.

Clopoței de argint picură lacrimi de cer și o față sălbatecă alcargă ducând înspre vale o turmă de capre negre. Un ied subțiratic cu coarne elegante de diavol a rămas în urmă și ea se tăvălește cu el, în ierburile sărace. Iedul a ingenunchiat și îi sărută tălpile goale cu limba lui de catifea, îi mângâie trupul adus ca un arc, gata să plesnească. Seara coboară după colinele blonde pe trepte de liniște și ie răcărește frunțile lor mici, de bestii.

Dar de ce au încetat viorile în parcul florentin și înșiși și-au plecat capetele lor argintii. Ce mână aprinsă de furia geloziei, lasă să cadă spada neagră deasupra capetelor celor doi, ce stau ochi peste ochi și gură peste gură? Dece pe frunțile lor oboșite de voluptate, au înflorit crinii morții?

Rânduncele fumurii bat aerul și se lasă în curtea de piatră a cămătarului din Veneția. Din balconul suspendat de-așupra Adriaticii, o față aruncă fărâmituri, la pescărușii ce alcargă sub balconul ei,

Strofe de toamnă

Toamna priveghează năsalia miriștei
și tușește moale între foi de aguzi,
plâng prin vii, cu umbra'n brațe nucii uzi, —
uși se întore în golul liniștei...

Au căzut din strășini cuiburi noi de vrabie,
puli fără penă bat din aripi mici,
dar pământul îi ucide cu furnici,
vântu-i taie ca o sabie.

Țipă coasa 'n luncă răsturnând fânețile
și ostează 'n câmpuri lanuri de porumb,
păsări vinete plutesc pe zări de plumb,
iar prin văi se culcă cețile.

Curg de pe coline râurile oilor,
Și vâslesc pe dealuri trâmbe de balsam;
— ia ascultă cum se coace nuca'n ram
și în lanuri, goana foilor!

Bivoli mari își treacă, sus, de cer spinările,
torturi moi de scamă între plopi s'au prins.
— Cine moare în livezi, de și-a aprins
nalba naltă lumânările?

A. POP MARȚIAN

*) Din volumul „Troite la răsărit”, sub presă.

E romantică, naivă și albă ca un crin alb.
Dar de ce în partea stângă, fără ca ea
să știe, a înflorit un crin roșu, pe margi-
nea căruia a înflorit o boabă de rubin?

Un glas cunoscut din prag, o strigă ne-
răbdător. „Pentru Dumnezeu, Myriam,
Lea te așteaptă”. Și din nou capul lui
David se ivi rotund și întrebător. În spa-
tele lui, Lea răsese, arătându-și gura sub-
țire ca un punnal.

Din senină, Myriam deveni neliniștită.
fluturi albastrii înfloriră sub pleoape;
trupul înalt și subțire se subție mai
mult, plecându-se de gânduri; ochii pre-
lungi de aur, fugiră mai mult spre tâm-
ple, într-o așteptare și gura, mai ales gu-
ra aștepta ceva, căci buza de jos se răs-
frânsese mai mult, ca o ramă din care
picurau dorințele.

Ce mirajiu, ce oglinzi de panopticum
ii adunase chipurile, o întâlnise cu ea în-
săși, isbutise după atâtea mii de ani să o
facă să se recunoască? Ce fir nevăzut de
ea o legase totuși de chipurile bizare, ce
trăiseră în alte vremuri, cu altă lume, cu
alte pasiuni? Ce putere păstrase intactă
în carapacea de fildeș a minții ei, imagi-
nile limpezi, amintirea trupului și a chi-
pului ei, cu alte dorințe, cu alte visuri?
Cum de isbutise întâlnirea cu ea, cea de
acum câteva sute de ani, să facă să cadă
vălul impenetrabil, pe care îl purtase în
ea fără să știe?

Se simțea totuși umilită de atâtea bogă-
ție. Se simțea micșorată să poarte în ne-
însemnata ei ființă de azi, atâtea splen-
dore regescă, atâtea visuri moarte. Cu
o oarbă, care nu și-a văzut niciodată
frumusețea trupului, așa trăise până a-
cum. Cum de i s'au ridicat pleoapele
moarte?

Se gândi la David și îi fu peste putință
să îi deslușiască amintirea. Zadarnic gân-

durile ei pipăiră chipul lui, căci nu îl găsi nicăeri. Nu se miră. I-se păru firese să nu și-l amintească. David nu era nimic pentru ea. Il primise atunci când nu doria nimic, cu indiferență. Fie pentru el păpușe rară, pe care o împodobi cu lucruri de preț, o expuse în toate ocaziile și o adoră cu violența și siguranța pe care i-le dau atitudinea ei placidă și absența la omagiile bărbaților. Tocmai acum își da seama că nici sufletul nici trupul ei nu luase parte la bucuriile lui David. Acum își dăde seama că o altă iubire îi trebuia și pentru această iubire, pe care o aștepta, se pregăti întreaga ei ființă. Pentru această iubire, chipul în culoarea fildeşului se umbră cu tonuri de marmoră înverzită; gura se înegri ca o ramă; ochii se îngreunară de visuri galbene, părul se aprinse ca o toamnă de cupru și sufletul își înflori toate drumurile.

În galbenele covoare de mătăsuri moi, pe cari le scutură soarele în după amiaza de August, prin storurile lăsate, Myriam căuta în amintirea ei un chip, un zâmbet, o gură, care să o fi înflorat vreodată, care să facă să vibreze în ea dorința. Dar oglinda miraculoasă a amintirii, refuză cu îndârjire această stăruință a ei. Pe apa ei capricioasă nu se prinsese nici un chip. Simți mai mult visul și deșertăciunea ei lângă David și rămase incremenită, cu ochii enormi, deschiși, neclintiti, suspendați de-asupra unui abis. Valuri, valuri, lumina își ondula mătăsurile moi și galbene și în fluvii subțiri de aur poposiă pe marginea ochilor ei absenți picurându-și în ei visurile, ca în două golfuri mici, de chilibar.

Spectacolul începuse, dar pe Myriam încetă de a o interesa din primele clipe. Cu ochii absenți cercetă sala suspendată în camere uriașe de umbră. După scenă, fire slabe de lumină albastrii străbăteau aerul, pictând chipurile spectatoriilor cu tonuri livide. Era o reprezentare ciudată, cu rolurile inversate. O reprezentare de spectri pietrificați în scaune invizibile, ai căror adevărați spectatori, erau cei câțiva actori, ce se agitară într-o adevărată atmosferă de realitate, de viață.

Balconașele cu margini de catifea aurie ale lojelor, plecate peste vid, formau împrejurul sălii un început de cer, cu surâsul serafice, cu mâini de argint, cu frunți suave. Toată sala plutea între vis și moarte, într-o totală absență, sau într-o oboseală și exasperantă încordare. Ca o coardă de oțel, un singur nerv întins, gata să plesnească, legă pe firul lui atenția tuturor. Dacă s'ar fi făcut un sgomot în sală, coarda ar fi plesnit brusc. Atunci, în mințile lor o singură poartă s'ar fi deschis pentru toți ca o rană profundă și i-ar fi durut ca o pierdere iremediabilă.

Nu mai pe Myriam nu isbutise spectacolul să o prindă sub arcul lui miraculos. Între ei se prăbușise o lume abstractă. Scena rămase goală și câteva momente fu o liniște ireală. Myriam își auzi gândurile vorbind tare și se sperie. Își auzi perlele din urechi plângând și se miră. Simți două pumnale, ce porneau din partea opusă a lojii ei, se prelungeau dureroase străbătând aerul și nemiloase îi rămiau gura și Myriam tresări de frig și de neliniște, plecând pleoapele, neîngrășnind să se uite din ce loc veniau. Plecându-și-le, pumnalele își mutară vârful de depe gură pe pleoape, sărutându-le pe amândouă, chinuitor. Gândurile se svârcoliră ca sub un incendiu și Myriam ridică brusc pleoapele. Brusc, din întunerecul sălii, răsăriră două flori de incendiu, cari îi arseră gura. Sub ce frunte grea de gânduri erau încrustate

N. N. TONITZA: PE VERANDA

privirile ce o cercetău cu stăruință, cu deamănuntul, răspândind în ea efluvii prelungi de plăcere, senzații atipice de atâtea sute de ani, gama infinită a muzicii interioare. Sala începu să se clatine în ondulari prelungi, scena se depărta vertiginos spre fund, devenind din ce în ce mai mică, asemenea unei jucării luminoase, logile se prăbușiră fără sgomot în văduri invizibile și în atmosfera ce se așeză dealungul pereților în straturi albastrii de fum, în tapete moi de umbră, se înfăptui încetul cu încetul chipul — numai atât — chipul cu ochi bizari, cu gură palidă.

Ea avu o clipă de neliniște și de frământare dureroasă. Unde îl mai văzuse? Dar încetul cu încetul, chipul lui se întregi în amintirea ei. Atunci inima ei avu un jipăt scurt de bucurie, căci îl recunoscu. Era acelaș eap mistic, decapitat, pe tipic, de argint, câștigat de prețul dansului trupului ei de fluture uriaș; era acelaș cavalier florentin, ce murise pe gura ei, acum trei sute de ani. Halucinantă, se plecă mai mult spre el și îi sărută imaginea depărtată între pleoapele ei prelungi. El îi surâse și în clipa aceea sala se lumină cu mii de oglinzi. Se isprăvisse spectacolul.

Mâini nevăzute o îmbrăcară, pași străini o purtară pe scări, harfe serafice îi sărutau fruntea plină de extaz, mâinile grele de bucurii.

Ca o cangrenă urcă în ea fericirea și o cuprânge și sufletul ei se plecă și sărută cu recunoștință rana vie și adevărată a beției desăvârșite.

Uluț, îngrijat, David o purta aproape în brațe pe scările, ce păreau că nu se mai sfârșesc, șoptindu-i pierdut:

„Nici nu aș fi crezut Myriam, că te poate impresiona atâta un spectacol“.

Gaspar era neliniștit. Gura femeii — aceea nodie putredă — se prelungea în amintirea lui, îl urmăria cu nesocotită. O voluptate amară și dureroasă îi ardea simțurile. Nedeslușite efluvii de plăcere îi închideau ochii, strângând între pleoape amintirea ei. O urmărea din dosul gamurilor cum mergea pe stradă, cum zâmbia în capul scârilor conducând pe cineva, cum își legăna trupul încrustat în chaise longue-ul molatec după verandă. Cum grele i-se lăsau pleoapele și colțurile gurii, rămânând ceasuri întregi neclintită. Ca în vis părea că răspunde întrebărilor unui bărbat înalt, galbenicios, ce venia să-i sărute mâna — pro-

habilității bărbatului ei. Părea că nu o interesează nimic din afară, ci numai ceace purta în ea. Venit de curând în acel oraș, casa lui era peste drum de a ei și astfel că neștiințiv putea să o vadă în fiecare zi. Această apropiere și totuși această depărtare îl irita. În chip discret se interesase ieri și o zi despre vecinul lui. Aflase tot ce se putea afla dar tot nu era mulțumit. Aflase despre soț că e pasionat de femeia lui. Că ea e o ființă rece, măsurată, conștientă de frumusețea ei și cuminte. Dar ochii lui o descoperise adevărată, altfel de cum părea oamenilor, în seara aceea de spectacol, când o văzuse întâia oară. Descoperise în colțul gurii ei și în prelungirea pleoapelor, câtă sensibilitate picura din vârful degetelor ei subțiri, câtă bucurie izbucnise pe fruntea ei. Clipa aceea, când peste mii de oameni, peste spații uriașe, chipurile lor se apropiase și se sărutase. El nu putea uita. Dar dintr-o șfială, dintr-o teamă, nu făcea nici o sforțare spre a o cunoaște. Se lăsa luat de această toropeală voluptuoasă, care se strecura în el ca o otrăvă. Era întâia oară când iubia astfel, pe o femeie pe care nu o cunoștea, dar despre care bănuia că este așa cum ar fi dorit-o el. Era într-adevăr nouă această sensualitate aproape maladiivă, dorind-o, dar negrăbind nimic spre a o avea, pe care o primia pentru salvarea ei deosebită. Și se părea că această ființă era într-adevăr nouă și curată. Bărbatul ei era un incident, care nu schimbă nimic din puritatea sufletului ei. Și pentru această candoare hănuită, palpită. Aștepta, aștepta cum știa, după cum era sigur că și ea așteaptă clipa, când ei avea să sărute întâia oară, gura ei crudă.

Cum de isbutise Myriam cea cu sufletul — monedă de aur vechiu, în care timpul încrustase atâtea efigii, de mii de ani — să pară ființă nouă și suavă, către care tindeau dorințele lui Gaspar? Cum de isbutise parfumul putred de fructă prea coaptă, să se schimbe în mireasmă primăvăratică?

În acest timp, Myriam îl căuta prin mulțimea ce trecea pe stradă, prin expozițiile pline de amatori, prin sălile de spectacole.

Căuta cu exasperare ochii șterși de mistice vizionar al omului regăsit după atâtea așteptare. Febrilă, agitată, trecând cu ușurință dela o expansiune la o totală absență, absorbită ore întregi într-un gând. Myriam era într-adevăr o ființă nouă pentru David.

Auric după amiază își scutură mătăsurile moi peste strada pustie. Crisantheme uriașe de soare tremurau în geamurile închise. Iuț, ca o navă plutitoare pe fluviile de lumină ce ondulau pe străzi, Myriam aluneca, înfășurată în visuri, spre casa ei. Dar tresări, se opri, arcu gândurilor plēsni brusc, mâna se agită pe inimă, căci în fața ei, venia încet, cu ochii blânzi, Gaspar.

Spaima ținu numai o clipă. Liniștită, se reculese în seninătate și bucurie și zimbând cu ochii, cu gura, cu mâinile, cu întoarea ei faină, rămase așteptând. Și ca și când se cunoșteau de întotdeauna, ca și cum astfel trebuia să se întâmple, fără să-și spună nici un cuvânt, surâzând mereu, în loc să intre în casa ei, în chip foarte firesc, se plecă aproape, sărutând pragul, sub mâna ocrătoare a lui Gaspar, care îi deschise halucinat, poarta casei lui.

SANDA MOVILĂ

Primăvara ce s'a dus...

de GEORGE MIHAIL ZAMFIRESCU

— Act provincial —

— urmare —

SERAFINA: Mai știu eu de ce?! Așa, ca doi copii fără minte...

MIRON: Adevărat. Bine că nu ne-a auzit cineva.

SERAFINA: Ne făceam de basme,

MIRON: Curat! Gura lumii...

SERAFINA: ...numai pământul o as tupa!

MIRON: (s'a oprit, cașicum și-ar fi adus aminte de ceva dureros). Pământul! Mare păcătos e pământul ăsta! Ne poartă în spinare, ne plimbă, ne îngrașe: pentru el, nu pentru noi...

SERAFINA: (nedumerită). Cum pentru el?

MIRON: (continuă plimbarea). Să nu mai vorbim. Lasă. Sunt trist, astăseară și... — feldefel de gânduri. (s'a oprit cu ciudă). Al pământul ăsta! Mi-aduc aminte că am citit undeva de un Zeu care și mânca progeniturile. Așa suntem: pământul e Zeu iar noi progeniturile.

SERAFINA: Păcatele mele! niciodată nu te-am auzit vorbind așa.

G. M. ZAMFIRESCU

MIRON: (rezemat cu spatele de ușa din fund, cu ochii în pământ, suspinat). Nici odată.

SERAFINA: Ce să-i faci? Așa-i uneori. Inima omului e ca un hârb cu apă tulbure.

MIRON: Tulbure și amară, Finel, Chiniță, nu altceva.

SERAFINA: (se apropie, dragăstoasă). S'o limpezim, Mironel.

MIRON: (n'a fost atent; tresărit). Ce să limpezim?

SERAFINA: Apa tulbure... și amară... hârb...

MIRON: (supărat, gesticulând). Ce apă, soro, ce tot dai zor...

SERAFINA: Stai, nu te supăra omule — s'o luăm domol. N'am spus eu, adineauri, că inima omului e ca un hârb...

MIRON: (înțelege, își aduce aminte, se luminează). A, da! Ai dreptate, Fineluș. Așa-i: inima hârb cu apă tulbure. (s'a oprit lângă Serafina și-i ridică bărbia cu două degete; admirativ). Mmm! Cum te-ai îmbujorat... Draga de tine! Parcă te văd, acum douăzeci de ani.

SERAFINA: (clipind repede, cu ochii în jos). Mironel, nu-i așa că...

MIRON: Acum douăzeci de ani, Fineluș, când...

SERAFINA: Mironel dragă, n'ai vrea tu uite, să stăm amândoi. (s'au așezat: ea, în fotoliu; el, pe brațul fotoliului; se țin de mână). Uit, nu știu cum să-ți spui. Mironel, dar amintirea asta frumoasă...

MIRON: Ce amintire, soro dragă?

SERAFINA: (a închis ochii și suspină).

Acum doi ani, la treisprezece...

MIRON: (vrea să se scoale) Iar? Iar treisprezece Sept...

SERAFINA: (îl reține). Mironel! Să poate să nu-ți aduci tu aminte, Mironel? Parcă te văd: ai venit dela slujbă pela șapte. Eram la poartă, cu madam Miu.

MIRON: (îndoelnic) Mda, — parcă...

SERAFINA: Ai adus o sticlă de vin și...

MIRONEL: (înseninat, cu arătătorul stângei la bărbie) Da, da, da! Așa e, Fineluș! Așa e, nevastă. Ia uite ce bine mi-aduc aminte. O sticlă de vin. Mi-o lăduse Săndulescu. Avea Săndulescu asta o vie de se dusesse pomina. (intrigă) Știi că nevastă-sa...

SERAFINA: Ce ne pasă nouă de nevastă-sa, Mironel? Să vorbim de noi.

MIRON: Adevărat. Să vorbim de noi.

SERAFINA: Pe urmă, am mâncat sul castan. Răsărise luna, ca o tîngire de aramă și...

MIRON: (distrat). Când? A! la treisprezece... Da, că spuseși adineauri, Era la poartă cu madam Săndulescu.

SERAFINA: Nu, frate! Cu madam Miu.

MIRON: Cu cine?

SERAFINA: Madam Miu, de alături. Nevasta lui Tineă, dela primărie.

MIRON: Asta-i acum! Nu spuseși tu de Săndulesca, adineauri? Nu vorbirăm noi...

SERAFINA: Da de unde, Mironel? Eu ți-am spus de...

MIRON: (repede)... Săndulesca!

SERAFINA: Nici pomeneală! Tu a spus că Săndulesca...

MIRON: Păi... ce-are-face ea cu madam Miu?

SERAFINA: Știi eu? Poate's prietene...

MIRON: O brodiși. Nu asta, Serafino.

Cum ai ajuns tu să vorbești de Săndulesca?

SERAFINA: Eu?

MIRON: Da, cine?

SERAFINA: Nici nu i-am pomenit numele.

MIRON: Uită dela mână până la gură (se scoală, se depărtează).

SERAFINA: Iar te superi!

MIRON: (se întoarce, supărat, gesticulând). Păi cum să nu mă supăr, Serafino? Nu-i de supărare? Mă rog mai ales, să ne înțelegem: am vorbit noi de Săndulesca ori nu?

SERAFINA: Am spus așa: eram la poartă, cu madam Miu, și-ai venit tu cu o sticlă de vin dela Săndulescu.

MIRON: Bun, până-aiici se aprobă.

SERAFINA: Ei, și-ai vrut să spui că nevastă-sa...

MIRON: Eu?

SERAFINA: (se scoală, se depărtează). Uite nervi de gumilastic să aibă cineva.

MIRON: Iar te superi?

SERAFINA: (se întoarce, supărată, gesticulând). Păi cum să nu mă supăr Miron Popovici?

MIRON: Mare comedie și asta! Care vasăzică, eu am spus? Hm! Uit dela mână până la gură. E prăpăd.

ERAFINA: Păi vezi?
 MIRON: Văd.
 ERAFINA: Bine c'a dat Dumnezeu!
 MIRON: Văd, — și nu mă bucur de loc
 ce văd. Uituc, reumatic... Vestitorii
 îți, nevastă! (pauză; Miron, ca din
 în). Carevasăzică, atunci am mâncat
 curte, sub castan. Imi aduc aminte.
 n să nu-mi aduc? Așa-i: era madam
 la poartă.

ERAFINA: Când mâncam, plecase
 tam Miu.

MIRON: Adică, da — plecase.

ERAFINA: ...Și, pe urmă, ne-am plim-
 în grădina publică. Cânta muzica ro-
 lor.

MIRON: (oftează). Nu mai sunt roșișorii
 au fost odată.

ERAFINA: (furată, surâzând aminti-
 ri). Și... (se joacă, sfielnic, cu gulerul
 galben aprins).

MIRON: (după câteva clipe de aștepta-
 privind-o miop). Și?

ERAFINA: ...Acasă, Mironel! Când
 m întors acasă!

MIRON: Ei, ce-a fost când ne-am în-
 ceasă?

ERAFINA: Se poate să nu-ți aduci tu
 nte, Mironel?

MIRON: Cum să nu! Am mâncat sub
 an, ne-am plimbat prin parc, unde
 au roșișorii, ne-am întors acasă, căs-
 d și... (repede) ne-am culcat, ce era
 lăcăm? Nu era să... (pare că înțelege
 emăne locului). Serafino! Nu cumva...
 apropiu, cu pași grabnici și-o prinde
 năvă). Nevastă! Nu cumva te gândești

ERAFINA: (râde silit) A, nu! să nu...
 ceva, eu...

MIRON: (o privește, mut).

ERAFINA: (se uită în ochii lui; a ui-
 să rădă).

MIRON: (ii tremură bărbia și buzele;
 mai are nimic comic în el).

ERAFINA: (coborâ ochii în pământ).

MIRON: (privește în gol, trist; aspiră
 ne).

ERAFINA: (rădică privirea spre el,
 lăcă; nu știe: e supărat pe ea, sau
)

MIRON: (ii lasă mâna, ușor, cașicum
 așeza ceva în poală; se depărtează; a
 as în fața ferestrei și oftează; se
 ibă).

ERAFINA: (sfielnică). Miron Popo-

MIRON: (s'a oprit și-o privește, îndes;
 și; clatină capul). E dureros, Fineluș,
 a poate vorbi) du-re-ros!

ERAFINA: (tristă). Mie'mi spui, Miro-
 dragă, mie...

MIRON: (luptă cu lacrimile). Să simți
 — așa: cașicum ai lua o cârpă și...
 parte, vag — un cor tinereșc).

ERAFINA: (tresare). Ce-o fi?

MIRON: (idem). Parcă s'aude șgomot.
 rge grabnic la fereastră). Nu-i ni-
 Finel.(Serafina s'a apropiat, de ase-
 i cu pași grabnici; ascultă). Tinerii!
 puternici, cei frumoși, cei dornici!
 ERAFINA: Ascultă. Mironel, ascultă!
 DRUL: (de departe).

„S'a dus vremea de demult
 „Și iubirea a apus. —
 „Ne-a lăsat ca doi streini
 „Primăvara ce s'a dus“...

MIRON: (cu glasul umed). Auzi, Fine-
 Ascultă.

DRUL: (aproape, trecând).

„Moare visul de iubire,
 „Mor și florile'n grădina...
 „Plângi zadarnic. Poamna-i rece
 „Și mi-e sufletul ruină“.

SERAFINA: (printre lacrimi). Auzi,
 Mironel! Ascultă.

CORUL: (depărtându-se).

„S'a dus vremea de demult
 „Și iubirea a apus. —
 „Ne-a lăsat ca doi streini,
 „Primăvara ce s'a dus“...

SERAFINA: (plânge, cu fruntea pe
 umarul lui Miron Popovici).

MIRON: Serafino! Fineluș dragă! Nu
 în copil, soro, ce Dumnezeu! Ce vrei?
 toate au un rost în lumea asta, toate's
 trecătoare, toate au o moarte. Vorba cân-
 tecului: plângi zadarnic, că mi-e sufle-
 tu ruina...

SERAFINA: (printre lacrimi) Lasă-mă...
 imi face bine.

MIRON: (o mângâie) Draga de tine! Fii
 cuminte, Serafino! S'ar putea să vie Na-
 talița sa te vada, să... (i se umeze
 pleoapele). Finel! Tu nu vezi, Finel, că
 eu rad? (ii înecă lacrimile). Râzi și tu,
 nevastă! Râzi, că... draga de tine! Fă ca
 mine: neșătoare, draga mea! Ce vrei,
 niște bieți oameni și noi...
 (o așeza în totolul de lângă masă).

E dureros, adevărat... Să te desprinzi
 din mănunchi ori să te vezi dat la o
 parte, ca un lucru de prisos; să ști că,
 de azi încolo, nu mai ai nici un rost în
 lumea asta plină de atâtea flori de
 atâtea cântec și tinerețe, (nuși mai poate
 stapani piânsul). Sburdă, strgă, se des-
 fășoară viața în jurul tău, ca un basm —
 iar tu privești cu ochii seci, simți cum
 începi să mori... Viața nu știe ce-i mila,
 lmeuș, nu iartă, nu amăna. La o parte,
 cei bătrâni! Până aici! și tae tiru...
 (nestăpănit). De ce: până aici, când mai
 sunt flori și cântec? (e singurul răs-
 puus ce l găsește) Dumnezeu!

ERAFINA: (plângând, — ca un ecou).
 Dumnezeu.

MIRON: (s'a așezat, lângă ea, pe bra-
 țul totoliului). Dumnezeu, Fineluș!

SERAFINA: (o lacrimă a bătrânului
 i-a căzut pe mână; tresare). Tu plângi,
 Mironel.

MIRON: (tresare; râde silit, cu ochii
 plini de lacrimi). Nu! De unde, Finel?
 Păd, draga mea. Așa am fost eu, întot-
 deauna: nepăsător...

SERAFINA: (după câteva clipe, fior).
 S'a făcut frig aici.

MIRON: A început să bată vântul. Reu-
 natismul meu. Trebuia să se strice vre-
 nea...

SERAFINA: Să nu răcim. (se scoală, să
 închidă fereastra).

MIRON: (o oprește). Stai. Lasă, că o
 închid eu.

SERAFINA: (iși aduce aminte; îngri-
 jată). Ridică gulerul, Mironel! Vântul de
 toamnă...

MIRON: (cu mâinile pe ferestre, gata să
 le închidă; privește afară, furat). Cum
 a pălit luna! Și luna mi se pare măi
 bătrână, și castanul, și strada...

SERAFINA: Doamne, ce vânt! Așu,
 din senin.

MIRON: Toamnă nu-i, nevastă?

(vrea să închidă; vântul aruncă în
 casă, în risipă, un pumn de frunze veș-
 tede; Miron le privește, îngândurat; în-
 toarce capul spre Serafina și iar le pri-
 vește). Ia uite, Serafino.

SERAFINA: La ce te uiți?

MIRON: (melancolic). Frunze veștede.
 Bietele frunze.

SERAFINA: (încuiată). Dacă nu în-
 chizi geamul. Să stau acum să le adun,
 să le mătur.

MIRON: De ce să mături, Finel? Câte-
 va frunze moarte. Le adun eu. Mie mi-s
 dragi. (începe să le adune).

Caloriferul *)

Calorifer pornit pe gânduri,
 Plângi bucuros astăzi cu mine.
 Și urlă iarna larg în tine,
 Cu toate gradele sub zero
 De-afară din senina zi

Atâtea vietate par'că
 În alba mea odaie am
 M'am ridicat din pat în gânduri
 Și te privesc. Priviri nimitie
 De noutate și plăcere.
 Înalta sobă'n teracotă,
 Alături mută-ți stă. Enigmă,
 Impresionant obiect de studiu,
 Eșit din uzul vremii noastre de-azi.

Tu râzi și modulezi în cântec
 Misterioasele cascade
 Din Niagara ta infimă,
 Impersonal, ca și lumina,
 Făcuși din cameră o ființă
 Cu care-i bine ca să stă
 Alături. S'o iubești... s'o ai...

Calorifer de lume nouă,
 Ai ceasul tău de poezie,
 De vagi neliniști și de tristă
 Efeminată lăncezeală.
 E două-acuma, — dupe-amiază —,
 Și-i somnul bun și siestal,
 Iar tu ai pus pe sanatoriu
 Un panaceu univers²

Peste un ceas se vor ivi,
 În dreptul fiecărei uși,
 Un oaspete, ce-i așteptat,
 De eri în seară, pe la opt,
 Când a plecat și cel din urmă
 Din cei ce-aduseră eri flori.

Calorifer cu brațe multe,
 Strunește orișice dureri,
 Mângâie tot ce-i oboseală,
 Și-alungă orice întristări.

Calorifer, ce-ți porți din pivniți,
 Spre noi viața ta dolentă,
 Primește-mă să răd cu tine,
 Și să visez în cald și bine,
 În ceasul tău de poezie, —
 O, vietate ntermitentă...

OTILIA GHIBU

*) Din ciclul „Casa Albă“.

SERAFINA: Ce vreme! Și Natalița nu
 mai vine.

MIRON: (adunând). Cât o fi ceasul?

SERAFINA: Târziu. Opt și ceva.

MIRON: Cine știe acolo, la birou...
 Parcă nu-i cunosc eu pe cei mari! Nu le
 pasă lor că întârzie funcționarul, că-i
 obcsit și are nevoie de odihnă. Muncă
 și iar muncă! (a adunat toate frunzele).
 Gata. (întinde mâinile și le privește,
 trist). Ia uite, nevastă: câte frunze, atât
 tea inimii...

SERAFINA: Aruncă-le'n lada de gu-
 ERD.

MIRON: (cuvintele Serafinei i s'au părut un sacrilegiu). Nu! asta nu, Finel! Asta s' lacrimi, nevestă — lacrimile primăverii ce s'a dus. Lasă-mi-le, astăseară. Au mai multă minte ca noi, frunzele. Ele nu se revoltă, nu țipă, nu fug de toamnă. Înțeleg, mai bine ca noi, taina azeunsă în fiecare fir de iarbă, în inima fiecărui munte.

SERAFINA: (clatină capul, tristă; trezare). N'ai auzit poarta? Ascultă; pașii Nataliței.

.....**ION:** Vine primăvara! Porneste, cu pași mici spre dormitor). Poamna se duce să și îngroape lacrimile în album...

SCENA II

Serafina — Miron — Natalița
NA/ALIȚA: (întră sprintenă, cu un buchet de trandafiri roșii pe braț) Bună seara. Sărut mâna, tușico.

SERAFINA: Bună seara, maică.

NATALIȚA: (s'a apropiat de fotoliul Serafinei; bătrâna o sărută pe frunte) Ce vreme, afară!

MIRON: (a rămas în prag, dela intrarea Nataliței și-a privit-o trist) la uite, Finel: trandafiri...

NATALIȚA: (tresărind, roșind).... Mi i-a dat...

SERAFINA: Lasă...

MIRON:... nu mai spune!

SERAFINA:... nu te certăm. —

MIRON:... dimpotrivă!

NATALIȚA: (către Miron, întinzându-i un trandafir) Vrei și matale unu?

MIRON: Eu am, Natalițo. (le strânge la sân, ca pe-o comoară) Florile mele dragi și ale...

SERAFINA: (grabnic, lângă Natalița) Ce trandafiri aprinși!

MIRON: (i-a murit cuvântul pe buze; îl doare surâsul!). Serafinei tot îi mai plac trandafirii... (privind frunzele) Florile mele dragi, numai ale mele — până una alta... (iese, încovoiat).

SCENA III

Serafina — Natalița.

NATALIȚA: (nu înțelege; e îngrijată) Tușico?

SERAFINA: Nimic. Așa, a trecut un nor și... (o strânge la piept, o desmiardă) Nu întreba, să nu mai întrebi! Sburdă, cântă, trăește din plin, Natalițo maică, trăește! că destul ai să plângi când vei fi, ca mine (o înecă lacrimile)... nevestă de pensionar!

CORTINA

OCHI I...

de ION CALUGARU

Noaptea vestia calm armistițiul. Brădetul stăvila scurgerea ghetarilor, prăbușirea tranșelor ascunse. Se schimbau avantposturile, zăriștea cădea arzând peste creste carpatine: rachete, licurici demonice reclame luminoase peste un oraș nimic. Tăcerea arctua atmosfera ca pe o turlă, un grohăit de tun, bătaia intermitentă a puștii. Ecouri trosniau râșnind praf de morfină și, dela mare altitudine gerul tare întindea o gigantescă față de masă pentru o cină de taină. Din pisc luneca-după obicei-povârnișul săpunit, până în câmpul liniat simplu, dar cu plan drăcește conceput.

Secția de cavaleriști porni în patrulare. Inamicul se întărise în văgăuni adăpostite de pereții stâncoși. Trebuia descoperită vizuina, răsturnată cu ghiulele, curățat locul. Oamenii erau flămânzi, înghețați. Ceata concentrată se târa solemn, inutil, fără putințe de orientare. Galop, galop, trap, trap, oameni și cai trăgeau dăre de zebra pe omăt. Sunetele se învârtiau în spirală oamenii ar fi vrut să le găteu, să nu fie auziți. Din spinările și burțile privești de o perfectă albeață plesni însă după câțva timp, ceva ca o cărăruie și lumina limpezi ochii.

— Fraților, fără popas nu-i cuip... așgerăm! (glasul soldatului care vorbește de criviță ca o lamă de brici).

— Las' fra'miu... cunose... adăpost... aproape...

Îțic și Îțic din ceată se oferi călăuză. Era cel mai inventiv, în stare să bage o furtună în raniță, să se ascundă ca gâza sub scoarță de copac; credeau într'însul, ca în forța busolei, în bezna prevestitoare de furtună.

— Du-ne!.. ne îngroapă troiene...

— Nu vezi? se clatină și cerul cu cușma pe ureche... să înnebnești.

— Sfrența, lepra și răpejuga!....

— Cine a stârnit războiul ciolanele nu i-ar mai putezi!...

Dar o rachetă, o santinelă cu coif nemțesc în pisc, curmară comentariile

— Tranșee inamice... fraților, fuga!...

Începu o cavalcadă pe polei, în dansul copitelor cari se împleticeau, o cavalcadă cu râpăit de grindină, care trezia urlete și vânturi pitite pe după copaci. Vifonița biciuia, țesăla carnea care sfârâia, bătea ascuțit în ochi. Îndepărtat, cădeau pasări de jar, aprinzând ceruri învălătucite concentrice, pământul lichefiat era turnat ca într'un ontal. Înaintau pliescând ca în smârc. Fiecare soldat se simțea celălalt mai precis, celălalt există, umblă, simte cu ființa împrumutată dela dânsul, iar cineva străin, care l-a cunoscut de mult și dintr'o ciudată simpatie se mai ține și acum de dânsul, se țărăie insensibil, gonind în vid.

Pierduți, iremiadiabil pierduți!

După doi km. cavalcada conținuă brusc oprită de un obstacol solid: o casă cu ferestre multe, scheletul unei fabrici, cojită ca o nucă de bătaia șrapnelor. Intrară călări înăuntru.

— Acu, Îțic, adu și lemne s'a dem focul!...

Respirau în sfârșit adăpostiți! selia fășni în inimi, fiecare reîntră pielea lui și era iar: sergentul, soldatul, soldat, Îțic, Îțic.

Nu se știe de unde Îțic aduse vracuri și un sold de gard. Se aprinse lălaie în mijlocul clădirei, merii în scoasă din desagi, se încinse cu snoave porcești și farse. După să, deașideri se încinse în lipsă cărți de joc un 14/31 cu păduchi (scotea din sân cifra exactă câștiga).

— Ați auzit cum miaunau mățele?

— Cum să nu miaune? — e noia de Sânt' Andrei!...

Hotărâră apoi să măie peste munte în fabrica dărăpănată. Și, pentru cineva trebuia să vegheze pe al elegeca căzu asupra lui Îțic, însă subțire, deci mai rezistent.

De două ceasuri Îțic măsoară zăciupit de vărsatul șrapnelor.

Dinspre brădet se arătă o umbră. Pe unde trece, pădurea se mistuie incendiu. Îțic, măcelar din instinct, îndeletnicire, purta o tinereță de vură robustă, n'avea de ghetto de numele, dar groaza îi țărșia pe tebre ca o năpărcă de asfalt... Umbra desprinde clar pe platoul de cleștin un om! Îțic întinse arma. Cocosul pietrise, deși se văzu flacăra glont și se auzi șuerul. A doua oară nu încercă să tragă din prudență, din poate.... Omul înainta mereu, stăruind ninsorea sub pasu-i care înția depărtare. Într'un salt fu alături. Nu era decât soldat combatant, o subțirime neobișnuită. Un ochi panteră-i inunda obrazul, barba mina obrazul colțuros și pleata lăca floarea de tei. Când Îțic privi pe tre gratii îl zări pe străin trântit la foc și încălzindu-se. O mișcare grea a străinului și un soldat buimac se vâli în jeratec. Toți săriră în picior.

— Ce cauți aci, băiete? — sergentul Străinul tăcea, tăcea (numai ochii ciau de o elocință nefirească).

— Dece taci, pzevenghiule? iar; vru să-l tragă de urechi dar nu se înfipse flasc, în clei. Mă bagi în cărucă dacă nu răspunzi!... să-ți văd letul?... Umbli noaptea după daș pui fripți?... vești inamicului?...

Acceași tăcere.

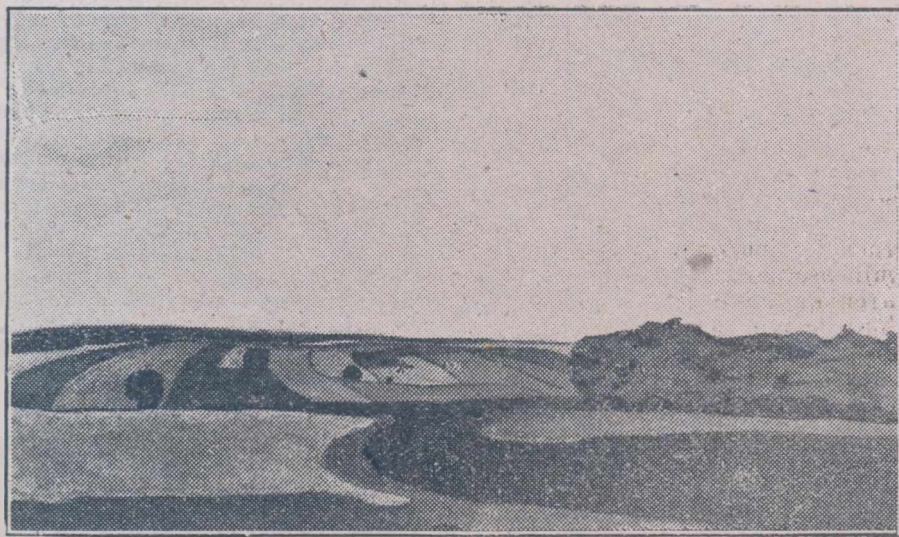
— Nu răspunzi, caltaboș cu barba! — Lasă-l doar sergent, are muste poate e rănit!

— ...are găuri la manta: poate mut....

Atras de șgomot Îțic își bagă sul prin gratiile unui geam. Străinul pași într'acolo, calm, indiferent: rută nasul oferit și, reflex își oferea obrazul pe centrul palmei.

— E țicnit da-l'aș dracului! Ion trage-i câteva canteiroane că-l face pe Christos? Dar cum se pregătește să-l cărpiască brusc, străinul se vtiliză (nimeni nu văzu pe unde, daș presupuse) prin zid sau vasistas. Soldații alergară să-l prindă: tenția le fu atrasă de o deslănțuire.

I. STEURER: PEISAJ

sonerii, semnalau, semnalau ca pe un peron, unde s'ar fi desferecat mecanismul, zurgălăi de diferite niveluri, vârste și timbre, zurgălăi ruginiți, cu sunet căre însângera creerii. Se lasă o beznă grasă având ceva de zăduf. Căii priveau printre gratii, râdeau furibund cu nări dilatate. Ningea cu sloiuri și crivățul circula prin atmosferă ca un express.

(Nu s'ar putea susține totuși că soldații remarcău ceva neobișnuit).

— Iftic un ții-prietenul. Vezi nu s'a ascuns prin cazane ?

— Uite-! (un glas leșinat, ieșit ca de sub apă).

Iftic vedea ceea ce nu sesiza încă nimeni.

Străinul crescuse uriaș. Un pas și cizma se înfipse în brădet ca în pâne, un alut și cerul se lăsă ca pe scripete, dintr'o trapă plesni un balcon și străinul urca, ușure. Privea jos, de mai sus de cât se poate închipui. Capela strălucia nimb împrejurul capului de o năprasnică frumusețe, plimba mâna prin azur și, unde bolborosia cu degetul, apăreau stele. Tot ce atingea devenea fosforescent, se prefăcea în luceferi, în licurici, în slove mobile și fără senz.

Se întâmplă atunci o ciudățenie unică : par'că s'ar fi molipsit toți, simultan de conjunctivită, văzură, ceea ce văzuse numai Iftic. O obsesie redusă la ochi, fără relație cu restul trupului, o irupție pe trup și haine, fiecare par purta un ochi în vârf ca un ac gămălia. Pe fiecare ochi se tipăria o frântură, fiecare ochi suplina toate simțurile ; vedea, gusia, auzia, pipăia.

Ce iad de bețivi ! Ce mulțime macelărită pe panta unei străzi, întinsă nesfârșit, proptită le orizont ca o scară !... Gălgăia, gălgăia. Prin brazii prefăcuți în sonde fășnia sânge, cerul se sprijinia pe căpriori de beton armat, pământul era străbătut de țevi (Scânteiau și se stângeau necontentit apariții ca inscripții de cretă). Sunet deslușit cum luna s'a așezat ca o platoșă peste obrazul străinului și l'au recunoscut, deși nu l'au văzut decât în închipuire și icoane pironit și răstignit : era așa cum nu poate fi El,

înțeles prieten și om, ci numai îndumnezeit.

— Căință amară ! N'am ascultat tăcerea Lui... Isus Christos, fraților.

Mai văzură cum, din celestu-i balcon El vrea să cuvânte sau să predice noroadelor, dar tunuri anti-aeriene nu-l lăsau, băteau în platoșă, platoșa despletia flacări de aramă, flacările se tupilau prin cerul gurii ca prin hruba de topit metale. La un semn al lui au apărut tankuri, avioane, oști. Din pustiătate de calcar rece se înalță o cruce de aur peste o turlă scufundată și atras magnetic brădețul descindea locat de mitraliere, descindea ca regimentele în retragere forțată, ca pământuri vulcanice prăvălitate, se îmbulziau trenuri peste punți suspendate, se scurgeau oști, oști peste oști, spre o destinație necunoscută, îmbrăncite de o voință necunoscută.

— Ajutor. Înghețăm !

— Taci că se încera !

— Nu se vede ! În brânci mai bine și să urlăm !...

Glasul înghețase în gât ca o apă. Li părea că țipă din rărunchi dar primesc răspuns ecouri de gheață. Nu se auzia decât un măciniș de oase. Nu se vedea un gest de milă. O duină de sare trecu peste ei, îi mură ca în saramura... Nu mai așteptau nimic. Era perfect egal ce se va mai întâpla ! Doar ochii din orbite usturau cu durere neîntreruptă. Văzul auormai persista ca un instinct de cărtiță se ascuția, se perfecționa, delă sine. În priveliștea cuprinsă de delir îl vedeau circulând cu viteză fantastă (il surprindeau ca pe un ventilator în mers). Aschii rupte din trupul lui sburau : un ochi exaltat exprimând orice, un nas croit din ghiață, cizma care înghite leghea ca o sorbitură, El arde ca rășina, răspândește șuerând miresme. Urau vedenia se străduiau s'o sugrumă în gând dar n'o puteau uita.

— L'am prins !... ține-l... trage-l de nas ! În nas îi stă puterea !

— Taci !... te aude !

Și pentru că ochi cotidieni deveniseră inuțili și se uzau fără folos, s'au gândit să-i economisească și i-au desprins cu spăngi și i-au agățat de crăci

(prevedeau că în zori se vor mai servi de ei).

În dimineața de 13 Decembrie 1916, s'au găsit spânzurați 50 de ochi, îmbătrâniți de chiciură.

Pe retină se imprimase fragmentat, încremenise delirul nopții.

Faptul nu s'a bucurat însă de atenția unui comunicat oficial.

Oct. 1922.

ION CALUGARU

SPIRITUL LUI BERNARD SHAW

Într-o zi autorul Sfintei Ioana fu invitat de Lady Churchill la un dîneu de gală. Shaw răspunse :

— „Nici nu-mi trece prin gând să viu la d-voastră, ca să mănânc cadavre de animale !“

*

Cu ocazia premierei unei piese, Bernard Shaw se pomeni, că îi cade dela galerie o hârtie cu cărnați. Indignat Shaw se uită în sus și strigă :

— Te înșeli prietene ! Sunt vegetarian și nu pot suferi cărnații. Altădată să viu cu o varză !

*

Biograful american al lui Shaw, Archibald Henderson îl întrebă odată, de ce și-a cumpărat tocmai moșia Herifordshire. Shaw conduse pe american în micul cimitir al localității aceleia. Pe piatra funerară, a unei femei care murise în vârstă de 83 ani scrie : „Viața i-a fost scurtă !“

— Ori dacă 83 ani înseamnă că ai trăit puțin, atunci regiunea asta trebuie să fie foarte sănătoasă !

*

Bernard Shaw se certa cu un strașnic polemist, acesta din urmă exclamă la un moment dat, cu un ton inenarabil de triumf :

— Ceace spui acum, domnule Shaw, este exact contrariul celor ce ai spus acum zece minute !

— Da, dragul meu, răspunse celebrul pramaturg imperturbabil, dar asta a fost acum zece minute !

*

Bernard Shaw a refuzat să primească cinci milioane de dolari ce i s'au oferit, pentru filmarea pieselor sale.

— Piese mele, a declarat Shaw, vor da filme proaste, iar teatralicește vor pierde din valoare.

◆

Shaw a cerut 50.000 de dolari, spre a scrie un scenariu de film. Dar la un moment dat, a aflat că un vestit avocat dela controlul nașterilor ceruse mai mult :

— Așa se și cuvine, a răspuns Shaw, scrierile sale prețuiesc mai mult decât ale mele !

RUD. A. KNAPP

Prin prejurul Empireului

INTERVIEWUL D-LUI DROUHET SAU VIAȚA ISTORICĂ ȘI VIAȚA ESTETICĂ.

CHENDI, ANGHEL, TRIVALE, CERNA.

ANGHEL. — Am auzit că în cercul literaților noștri mai bătrâni, se face mare caz de „Știința Literaturii”. Ba lucrul de necrezut, că tu te-ai fi dat de partea autorului ei, tu te-ai fi dat de partea mitorului ei, tu, care ai fost totdeauna impresionist de-ai noștri.

CHENDI. — E adevărat. Adevărul — văd acum și eu — măcar aici în apropierea Empireului — trebuie să ia locul pasiunii omenești.

ANGHEL. — Va să zică, pentru tine eleganța și spiritul nu mai contează. Căci ce eleganță și spirit găsești tu în „Știința Literaturii”?

CHENDI. — Față de adevăr, eleganța și spiritul nu au nici o putere.

ANGHEL. — Bine, dar tu prin spirit și prin eleganță te-ai făcut ascultat.

CHENDI. — A fi ascultat nu înseamnă și a fi vrednic de crezut. A spune că artă — daică eu eleganță și cu spirit, — este a îngela, și adevărul, și frumusețea.

ANGHEL. — Ce enormitate!

CERNA. — Și totuși așa mi se pare lucrul și mie! Ba, găsesc că domnul Chendi a formulat admirabil un adevăr — ce mi-a fluturat și mie de multe ori înaintea minții.

TRIVALE. — Și mie mi se pare tot așa. Totuși, aș vrea ca domnul Chendi să ne întemeze această idee care, aliminteri, are aparența unui paradox.

CHENDI. — Bucuros. Când spui un lucru cu eleganță și cu spirit te fură eleganța și spiritul, și nu mai ai niciun prios sufletesc, ca să vezi și adevărul. Dar, furându-te eleganța și spiritul, te fură forma exterioară, iar nu adevărata frumusețe, care trebuie mai înanite de toate să fie fond.

Și iată cum eleganța și spiritul înșală.

CERNA. — Nu pe toți.

TRIVALE. — În orice caz, pe proști...

CHENDI. — Ba, în privința aceasta, eu protestez. Eleganța și spiritul înșală pe toți, — ba, pe toți cei mai inteligenți, mai cu seamă dacă sunt lenesi, îi înșală mai bine decât pe ceilalți.

ANGHEL. — Azi ești numai paradox.

CHENDI. — Bine, dragă Anghel, spiritul și eleganța cine-o să le priceapă mai repede și mai bine? Proști?

CERNA și TRIVALE. — Trebuie să convenim că domnul Chendi are dreptate. În loc de „proști” totuși, am putea zice că eleganța și spiritul înșală mai repede pe oamenii sensibili la frumusețile literare, iar nu la severitățile adevărului...

CHENDI. — Așa pare că ar mai merge. Dar eu aș adăoga ceva mai cuprinzător și mai precis. Eu aș zice că eleganța și spiritul înșală și mulțimesc mai mult pe mistici. Căci numai misticii lor este greu să analizeze lucrările și să vadă adevărul.

ANGHEL. — Nu cumva vrei să pui și pe Drouhet, între mistici?

CHENDI. — Nu-l pun eu. Se pune el.

TRIVALE. — Nu înțeleg ce e cu domnul Drouhet și cu misticismul lui! Știu că domnul Drouhet e om serios.

CERNA. — Nici eu nu înțeleg.

ANGHEL. — Să vă explic căci tocmai eu ajutorul lui voiam să vă răcesc entuziasmul pentru „Știința Literară”. Dănsul, mai deunăzi, a publicat în „Viața Literară” un articol în care strânge rău de gât această știință.

Și fie, frate Chendi, pentru asta îți năzare că ar fi mistic Drouhet?

CHENDI. — Nu mi se năzare; este. Invățat cu eleganța și cu spiritul francez, nu mai pune pe adevăr și argumentare.

CERNA. — Apoi de la un profesor tocmai la adevăr și la argumentare trebuie să ne așteptăm.

CHENDI. — Așteptăm, degeaba; și de aceea îl pun — adică se pune el — în rândul misticii.

ANGHEL. — Ca să nu te punem și pe tine în rândul lor argumentează măcar tu.

CHENDI. — Ce să argumentez? Ia și citește.

ANGHEL. — Și-ai vrea să zici că spune rău ce spune? „Există la noi un critic — e vorba de autorul „Științei Literaturii” — care, rupând cordonul ombilical dintre creator și creație, abstractizează opera de artă prin izolare”. Spune tu, dacă nu e elegant ce spune?

CHENDI. — Cum spune, e elegant; dar ce spune, e neadevărat. Nu cumva te orbește și pe tine eleganța?... Se prea poate, fiindcă și tu tot cu eleganța și cu spiritul ai vrut să scapi de adevărurile aceluiaș autor. Nu mai fă mistic, Anghel, căci doar aici simțim dincolo de misticism — simțim în atmosfera inteligenței pure a Empireului.

ANGHEL. — Adică vrei să zici că nu e și adevărat în ce spune Drouhet?

CHENDI. — Fără să nu!

CERNA. — Nu-mi vine să cred că un profesor — ba încă un decan și un conducător al producției noastre dramatice de mâine — să nu fi citit „Știința Literaturii” și totuși să fi vorbit despre ea cu atâta siguranță!

TRIVALE. — O fi confundat și el eleganța cu adevărul! — ea orice mistic!

CERNA. — Dar un profesor nu trebuie s'o facă.

ANGHEL. — Cîndați mai sînteți! Ocăriți pe bietul om înainte de a-l judeca! Și mă mai faceți pe mine că simt mistic!... Chendi dragă, dovedește mai întâi că, în eleganța, lui Drouhet, nu e și adevăr!

CHENDI. — Cu plăcere. Și mai întâi „Știința Literaturii” nu taie cordonul ombilical dintre creator și creație abstractizând opera de artă prin izolare. „Știința Literaturii” nu taie cordonul ombilical dintre creator și creație, așa cum le înțelege domnul Drouhet, nici nu abstractizează opera de artă, cum o înțelege Știința Literaturii, prin izolare. Domnișor se vede că a citit superficial cartea, și de aceea amestecă numele general de „operă de artă” cu numele special de „capodoperă”. Știința Literaturii — așa putea zice miezul ei — stă însă tocmai în distincțiunea calitativă dintre operele de artă ale talentului virtuozității, și dintre capodoperele genialității creatoare. Operele de artă se vestejesc cu vremea și istoria literară vine să le dea un fel de viață care trezește cu deosebire interesul erudiților. Știința Literaturii nici nu se ocupă de ele și le lasă în seama istoriei literare să le lege de „mediu rasă, moment, prin biografia autorului”. Afirmarea domnului Drouhet, deci în această privință este neexactă. Tot așa de neexactă este și afirmarea că „Știința Literaturii” „abstractizează prin izolare opera de artă”. Știința Literaturii o cupându-se numai cu capodopera atrag atențiunea tocmai asupra faptului că, pe când operele de artă obișnuite își trăiesc viața din afară de ele, — și deci din istorie — capodoperele au o viață infinită în ele înșile, și aceasta le face să trăiască fără să se vestejească în veacul veacurilor.

ANGHEL. — Adică vrei să zici că Drouhet n'a făcut această distincțiune?

CHENDI. — Nu numai n'a făcut-o, dar el nici nu înțelege că viața, pe care istoricul literar o dă unei opere de artă ordinară, nu are afacere intru nimic cu viața capodoperele.

ANGHEL. — Ce tot vorbește Chendi. Nu e tot vorba de viață, și la unele, și la altele? Și nu vorbesc toți criticii de viața operelor, oricare ar fi ele? Această viață e și în operele de talent sau de virtuozitate, pe care o înviază istoria literară, și oceași viață e și în așa numitele capodopere!

CHENDI. — Vezi aici te înșeli tot așa de grosolan ca și domnul Drouhet. Viața operelor de artă obișnuite, pe care o reconstituie istoricul literar este o viață istorică reală dacă vrei, fizică și ea interzată numai inteligența noastră, setea noastră de a afla cauzele și efectele în lumea spațiului și a timpului. Viața ca

Clopote de seară

— După Th. Moore —

O clopote de seară, dulci clopote de seară,
Cu vocea tânguioasă îmi amintiri voi iară
De zilele trecute, de-acasă și de ceasul
Când pe cărări streine m'am îndreptat eu pasul.

S'au dus acele vremuri, azi nu-s decât poveste!
Din cei ce v'ascultară nici unul nu mai este,
Toți zac afund acuma în groapa solitară
Și nu vă mai ascultă, o clopote de seară.

Tot astfel când din lume mă voi fi dus și eu
Doar tânguitul vostru va răsună mereu;
Dar alți poeți vor trece prin valea milenară
Și vor cânta din liră, dulci clopote de seară.

M, BENIUC

perei, din contră, viață care trăește ea însăși, e viața estetică, ideală, fizică și ea interesează tot sufletul tu, care prin capodoperă se îmbogățește cu un suflet nou, — suflet, de care tu nu ai istoricii literari, dar pe care tu literaturii vrea să-l pună într'ore deosebită, fiind ceva mai presus de timp și cauzalitatea fizică. Căstă viață estetică, pe care, încă tu, domnul Drouhet n'o cunoaște...

ANGHEL. — Vrei acum să-l faci cu nadinsul și ignorant?

HENDI. — Ferit-a sfântul! Dar me-este de vină. În metoda istorică, care spiritul greoi și sistematic ian a îngenuchiat spiritul viu și tan francez, nu se face nici o deosebire între viața istorică și viața estetică. Și dovada se vede chiar în afirmadomnului Drouhet că opera de artă abstractizează izolând-o de mediu. El nu bagă de seamă că abstractizarea are vorbește privește numai operele de artă ordinare; dar nici într'un caz nu poate privi capodoperele, care, prin ele lor estetică, sunt pot zice, mai reale decât realitatea!...

ANGHEL. — Dragă Chendi, mi se pare că în zelul tău de neolit, te-ai amintit fără să vrei, chiar în chestia această vieții istorice și estetice. Tu afirmi Drouhet, vorbind de viață a înțeles ai viața istorică, pentru că pe cea estetică n'ar cunoaște-o. Dar, iată ce zice el în trei rânduri mai sus de citatul tău, în pasaj, pe care tu, ca polemist învins te-ai josit, l-ai disimulat. Poftim, citește: „Frumosul nu trebuie conceput ca o virtute metafizică, ca un concept abstract. El este subordinat pulsului de viață. Și mai adaugă în mod tautologic:

HENDI. — Apoi tocmai acest citat îl dă mai rău. Ce e frumosul după domnul Drouhet? El nu e un concept abstract, ci este subordinat pulsului de viață. Și mai adaugă în mod tautologic: „cărui rezultat este”. Frumosul, deci, este rezultatul vieții. E clar. De care viață e vorba? Nici într'un caz de viață nu poți vorbi pentru că viața estetică este și frumusețea concretă. Dacă ar înțelege prin viață, — viața estetică, — a lui ar fi un pleonasm urât căci reduce la afirmarea că viața estetică (frumusețea) este viața... estetică. În urmare ceace înțelege el prin „viața” este viața istorică. Prin viața istorică ajungi să pricepi frumusețea operelor de artă, care, altminteri, cum zice domnul Drouhet, fără ea ar rămâne abstracte și deci neinteresante.

ANGHEL. — Ai dreptate. Drouhet nu vorbește de viața estetică, pe care nu ai vădit capodoperele. El înțelege nu viața istorică a operelor obișnuite pe care tu poți învia decât prin biografiile. Acum înțeleg. Cum văd lucrul e grav Drouhet. Cine l-a pus să se vire în filosofie?

RIVALE. — E lucru mult mai grav decât cum credeți — o spun eu care am o simpatie pentru decanul nostru, dator cu stil curat și accent domol și clar. Din ultimul citat, se vede că domnul Drouhet a vorbit de Știința Literaturii, fără măcar s'o răsfoliască. El nu înțelege Știința Literaturii, că susține existența unui frumos metafizic și abstract. Și Estetica integrală, care e temelul acestei științe, combate în zeci de locuri pe Platon, Kant, Hegel, Schopenhauer care afirmă existența unui astfel de frumos.

Existența Științei Literaturii este tocmai de a ne face frumosul, tangibil, ceva concret și viu. Căci după ce frumosul este o existență psihofizică, palpabilă și măsurabilă, care nu se găsește decât în

MENTIUNI CRITICE

EUGENIU SPERANȚIA: Casa cu nalbă, (1915—1916); roman, editura „Cartea Românească”. 1926:

Poate că nu strică, să mai îngenuchem din când în când, sub patrafărul confidențelor. Un cronicar e, mai mult ca oricare altul, un delicvent, și a-și mărturisii păcatele, adevărate, sau pe care i le acordă lumea (ceace s'ar putea să fie de o egală vină, câteodată), nu se poate să nu-i aducă o alinare și să nu fie privit cu îngăduință și compasiune de supremul judecător al tuturor slăbiciunilor noastre. Căci iată, sunt cărți în care te regăsești pe care le înțelegi și le adopți pentru că-ți vorbesc preferințelor și altele pe care nu le poți asculta fără murmur, de la început până la urmă, și cărora simți plăcere să le găsești motive de gîcănă, deoarece înure sufletele voastre, nu s'a durat ca'n poveste, acea punte spirituală, ca o acoladă de înțelegere și de toleranță. Vorbim adesea de independența noastră fără să luăm seama la relația ei însemnată și fără să ne suspectăm mobilele reacțiunilor noastre. Senini, emitem un verdict sau altul și nu ne îndoim o secundă de reversul recursului. Și în vremea aceasta un suflet, sângerează, poate din vina noastră, din organica noastră neînțelegere. Dar, din ferice, mai sunt și zile de confidențe când facem loc remușcărilor și suntem gata ca în zile de Saturnale să slujim sclavilor și să ne supunem capriciilor lor festive.

Vorbesc nu de mult de o culegere de schițe ale d-lui Eugeniu Speranția și distingeam pe lângă o prețioasă latură poetică, — fantezie și simbol delicat — și o serioasă înclinare spre substratul filozofic, spre subînțelesul grav al lucrurilor și faptelor omenești. Mărturisim cu acel prilej că preferința noastră merge spre întâia latură și că cea de a doua strică și îngreuiază literatura d-lui Speranția. Dar în măsura în care preferința noastră stăruie, în aceeași măsură nici înclinarea autorului nostru nu cedează. „Casa cu nalbă” readece în primul plan al preocupărilor noastre vechea obiecțiune și ne dă prilejul unei cercetări mai amănunțite.

„Romanul, scrie într'un loc Julien Benda, ca o justificare a incursiunilor lui

capodopere, care numai intrucât are viața estetică, e capodopera.

N'a citit Știința Literaturii domnul Drouhet, — nici măcar n'a răsfolit-o. Imi pun mâna în foc!

CERNA. — Păcat, că doar scrie frumos!

HENDI. — Păcat, că doar a învățat!

ANGHEL. — Zic și eu ca voi: păcat, că altminteri e băiat delicat, — și fac mea culpa.

MIHAIL DRAGOMIRESCU

Paris 2 Iulie 1926.

de filosof, în domeniul epice, e foarte capabil de gîndire și de spirit filozofic... Dar ceea ce va aduce un astfel de autor, va fi tocmai acest spirit cu caracterole lui accentuate: cu o strășnicie particulară el va vivifia ideea în dauna ficțiunii, va generaliza cazul, va scoate în relief logica pasiunilor și va nesocoti

EUGENIU SPERANȚIA

anecdoticul. S'ar putea în chipul asta, să obțină efecte emoționante, și să realizeze un roman, da, un roman un adevărat roman. Însă această formă de roman va exaspera pe oamenii de litere, pe cea mai mare parte dintre criticii și publicii, pe toți a căror sensibilitate este exclusiv literară. Ea introduce într'un gen clasat în deobște, ca amabil și de la care se așteaptă moravuri ușoare, moravurile științei. Și se va zice despre această formă de roman, ceace un om al bisericii spanca despre doctrina darwiniană că ea nu e contrară dogmei cât îi este antipatică. Această antipatie o vor pune în sarcina autorului și acesta o va plăti scump.

Adevăruri care, cu toată ușura rezervă a spuzei pentru propria-i turță, nu sunt lipsite de o totală recunoaștere a viciului. Ele ne duc în chip firesc la distincția pe care o stabilește Croce între opera de artă și opera filozofică chiar când apare în forme impure. Pornind dela aforismul: „întregul determină calitatea părților”, Croce observă că o operă de artă poate să fie plină de concepte filozofice ba chiar să aibă mai multe de cât o dizertație filozofică, iar o dizertație filozofică, la rândul ei să abunde în descripții și intuiții și totuși raportate la rezultanta care subordonează toate elementele, ele să rămâne autonome, cu toate infiltrațiunile străine. Sau exemplificând: „Logodnicul” lui Manzoni deși conține din belșug observații și distincții etice, totuși nu-și perd din

pricina asta, în niciuna din părți caracterul de simplă povestire, de antuție; după cum anecdotele și efuziunile satirice din cărțile de filozofie ale unui Schopenhauer, de pildă, nu le suprimă caracterul de tratate intelective.

Cu aceste străji lăsate la porțile cetății și cu duhovniceasca umilință din pragul cronicii, putem pătrunde în „Casa cu nalbă“. Una sau alta, ne vor sări într'ajutor și ne vor arăta drumul întoarcerii.

De oarece toată problema este de a ști dacă lucrarea d-lui Eugeniu Speranția este sau nu un roman și din ce pricină, cu toate calitățile și cu toate artificiosele, această idilă cu vehemente mișcări rustice, se scutură într'un aer oarecum vid de interes și rămâne străină de sufletul cetitorului. Insuficiența organică la lector, „antipatia“ cu alte cuvinte, de care vorbea, mai adineaori, Benda sau neglijența din partea artistului care n'a plivit îndeajuns vegetațiunile filozofice, a căror prolificitate a ajuns să pună în primejdie însuși caracterul autonom, despre care amintea Croce, al operei de artă.

Adevărul este că s'ar găsi în „Casa cu nalbă“ toate elementele indispensabile unei creațiuni epice. Idila dintre sculptorul Vincent Straja și Lelia se începe în preajma casei cu nalbă, de pe valea Albeștilor și în jurul persicului băntuit de această originală Driadă care în loc să-și apere pomul, îl urgisește.

Idila se înfiripează într'un cadru de o încântătoare simplitate, într'un umbrar de taină, cu motive din „Patetica“, fredonate de misterioasa apariție din pieris și cu timiditățile de urs pudic, stărnit din bârlogu-i, ale sculptorului pusnic de la Casa cu nalbă. Primele replici ale acestor nevinovate idile, agreabile parodie paradisiacă, sunt de o rară suavitate și pulverizează peste povestea din carte, o mireasmă de poezie care se va menține puternică și dealungul celorlalte pagini. Ceva din silueta feciorelnică a nalbei, ceva din mustul gustoselor pierseci pe care le sfășia rumena gură a șagalnicei Driade, va stărui permanent în cuprinsul „Casei cu nalbă“. Înși Vincent Straja nu e numai un sculptor cu serioasă reputație în lumea artistică. El este un suflet indoctrinat, pentru care toate aspectele au o semnificație, se integrează sau se îndepărtează dela aceea teorie a vieții, pe care sculptorul o păstrează ca un talisman al sufletului: elanul delectării, fluxul aceluia „carpe diem“ pe care el îl gravează pe socul și în concepția atătora din operele lui plastice. Și ce prilej mai minunat pentru acest sculptor — gânditor de cât această idilă neașteptată, această prezență de voluptate și de deliciu care i se oferă ca o pierisică într'un pom așezat în drum, ce prilej mai minunat ca să năpârlească toată doctrina și reținărit, s'o trăiască cu adevărat? Ceeace și încearcă de altfel. O vizită la familia Leliei, în intenția de a cerc mâna fetei se izbește de neînțelegeri locale și de penibile curiozități familiare — suspiciunea cumnatului Leliei, temperamentul arțagos al doctorului Gamba, tatăl — neajunsuri care îi separă pentru o bună bucată de vreme. Cum idila era la începutul ei, ea are toate motivele să tânjească. Srisorile vin rar, cu izbucniri de pasiune verbală și cu mijiri de cochetărie, pentru că în vreme ce Vincent e un indoctrinat ce nu lasă nici o clipă să-i treacă fără să reflecteze asupra-i, Lelia, este o cochetă, una din acele adorabile păpuși de autentică automaticitate, pe care capriciul Ziditorului le scoate

în drumul oamenilor ca să-i nefericească. Și Vincent Straja își prăpădește vremea într'o dureroasă absență, fără gust de lucru, ros de incertitudinea iubirii Leliei. Idila însă își înoadă din nou capetele, într'o bună zi în București.

Eroii se văd la concerte, pe stradă, câteodată la sculptor acasă din ce în ce mai străini unul de altul. Vincent e un exilat din viață, pentru că deși spirit superior și reflexiv, preocupat de viciul propriei lui doctrine, nu vede și mai ales nu înțelege că trebuie să tragă consecințele acestui început de ofilire al idilei. Vizitele Leliei se fac din ce în ce mai rare, o anume pudare înăbușă expansiunea, în sfârșit minciuna apare și odată cu ea și silueta unui alt erou — rivalul lui Vincent, ofițerul Staroveanu, pe care sculptorul îl vede în preajma Leliei și în București și pe valea Albeștilor, plaiul Casei cu nalbă, când deprimat de singurătate, după o chinuitoare absență a Leliei, se refugiază la cui-bul idilei de astă vară și dă (supremă ironie!) tocmai peste o reeditare a propriei sale idile: Lelia și Staroveanu coboară fericiți dinspre pădure. Și totuși, acest Vincent Straja face imprudența să se lase convins de brusca tandrețe a Leliei și să grăbească logodna. Imprudența, pnetru că aceste două temperamente sunt din altă familie fiecare și pentru că logodna la care asistă și tânărul Staroveanu, e un nou prilej de înstrăinare și de melancolie. Războiul (deoarece povestirea se petrece în prezinta războiului nostru din 1916) zăbovește nunta și aduce odată cu rănirea lui Staroveanu, pe front (mai târziu Vincent află pe coridorul trenului în retragere, că era un „automutilat“), dat în judecată Curții Marțiale internarea lui în spitalul din Craiova, unde-l îngrijește Lelia, și, inevitabil, desfacerea logodnei pe care i-o anunță, sec și aproape injurios, doctorul Gamba, și-apoi totul se sfârșește într'o deprimare accelerată: din casa cu nalbă, gazda refugiată îi aduce crucifixul livid pe lemnul roșu de mahon. E tot ce mai rămâne din casa visurilor, din casa cu nalbă:

„Crucifixul; atâta!

„Crucifixul, durerea, suferința de singur: — Singurul pozitiv din viață... plăcerea cea mai intensă e un negativ: „e uitarea vieții, uitarea frâului, uitarea „luptei...“

„Dacă e ceva bun și mare, ceva sfânt „în viață e martirul.

„Și de s'a prăbușit casa cu nalbă cu „tot visul brodat în frivolitatea aurie „a unei doctrine efemere, totul a fost ca „el să-i înțeleagă mai adânc sensul“....

Sfârșit simbolic după cum se vede și de o desăvârșită unitate, de oarece și în restul povestirii, Vincent Straja nu face altceva decât să mediteze. Adăogați acestei diagrame a povestirii, baia de poezie despre care aminteam la început, cele câteva personaje colaterale, rube-deniile Leliei, sau arhiepiscopul Goprieanu sau teologul Rogoz, adăogați fericele încercări de caracterizare a personajilor și veți zice, cum spuneam mai sus, c'ar fi în „Casa cu nalbă“ toate elementele indispensabile unui roman. Dintr'un sculptor indoctrinat, meditativ serios în iubire ca și în artă și dintr'o nevinovată cochetă, se poate deduce fie o dramă de profundă ingenunchere sufletească, specia Porto-Riche, de pildă, fie un vodevil de hilarantă calitate, specie prea consacrată de teatrul comic al ultimelor decenii. Totul se schimbă în raport cu unghiul grav sau comic sub care privește autorul.

Vincent Straja nu e un personaj co-

mic cu toate că de atâtea ori zâmb — căci ce înfrângere în dragoste nu tează la ridicul — ni se schițează, vându-l naiv și zăbovind, în copilărești vint, să mai reție pasărea slobbie. (Ce oprește iarăși delimitarea unui personaj grav, serios, artist cu concepții artă și de viață, este excesul de refuzitate, de atâtea ori inundând când mai puțin de așteptat meditații și risme, apoi, de foarte multe ori, în gineea și chiar peste drum de adevărate sbateri sufletească a eroului. Și mai sus de toate — și poate acesta să fie eiul fundamental — schișmismul de sutere „Casa cu nalbă“. Toate întărirea, puțin de altfel, toate personajele sunt reduse la o scară cu mult prea raportate la cerințele și necesitățile manuscrisului.

Prea sunt numai enunțate atâtea perioadele acestei povestiri când nu complicațiile ne-ar fi pus pe drumul manuscrisului. E ceeace l-a obligat — și dacă totul nu e o consecință firească a temperamentului său anti-romanesc — rezolve povestirea în poem, cu bine nunțată înfățișare lirică. În locul roman avem o succesiune de poem în proză, legate de un fir de mătase, o poziție lirică, scrisă de atâtea ori versete.

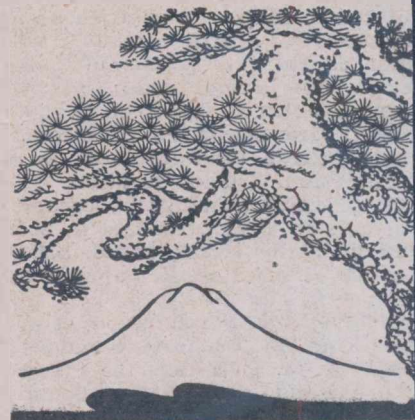
Dacă ne-am îngădui să recurgem pildă — și numai cu simplul gând seblina schișmismul d-lui Eugeniu Speranția — am spune că d-sa nesocotește alungă motivele de povestire, în viciu romancierul aleargă după ele caută cu lumânarea le scornește captează. Așa ne învață „jurnalul scriitor“ al lui Dostoiwski, care bișnuia să inventeze pe seama teoriilor povești, să afabuleze, aproape voluntar, să se defecteze imaginând explicații. „De altminteri eu sunt romantic. Imi place să nascocesc povești nu era altul de cât Dostoiwski, a nu fi importantă în materie de psihologie este așa de considerabilă în cât etzsche îl punea deasupra lui Stendhal e vorba însă de psihologie teoretică de povestiri, de extracții de umalte cu profundă semnificație psihologică.

Dar evident nu cu gândul de a sub lespezea unui gigant ca Dostoiwski, calitățile din „Casa cu nalbă“, cheiem cu această apropiere, cât în dețdea unei sugestive dojeni la ad-lui Eugeniu Speranția.

PERPESSICI

In numărul viitor :

ION MARIN SADOVEANU : DRAMA și TEATRU, studii și cronică.
G. TALAZ : SOARE, poezii.
CAMIL BALTAZAR : BIBLICE, poezii.

Ce-a scris Emil Gârleanu?

II. VERSURILE

Doamnei X.

Dar să precizăm:

1. **Versurile** lui Emil Gârleanu — iată ce-ace ne va opri un singur moment. Constituind opera de începător a artistului de mai târziu (și se știe: mai toți scriitorii au început prin versuri) ele merită o ușoară mențiune onorabilă, într-o cercetare care năzuiește să fie completă și documentată.

Ce sânt aceste versuri? În genere „poezii și epigrame”, înseilări mai mult satirice și polemice, rareori: pur lirice, tipărite prin unele periodice, în fruntea cărora trebuiesc socotite „Arhiva” și „Zeflemeaua” continuatoarea „Moftului român” și a lui „Moș Teacă” și predecesoarea „Furnicii”. Nefiind inferioare multora dintre irealizările adevăraților noștri epigramiști — vom reproduce câteva, la întâmplare,

Iată-le:

Unui amic

Imi spui mereu c'o să te'nsoari —
Dar nu te cred — ce vrei?
Un pic de minte — or fi având
Sărmanele femei!

Unei cântărețe

Atât de sus îți ridici glasul
C'aseară, când l-am auzit,
Căzând, din înălțimea-aceea,
Peste timpan, mi l-a strivit.

Statuei lui Ștefan cel Mare

— De ce te-au așezat cu dosul
Spre templul lor cei înțelepți?
— Spre-a nu-i sili, privind la dânșii,
Să fie totdeauna „drepti”...

Statuilor lui Miron și Asachi

Cei doi Români slăviți de țară
Spre teatru 'ntors-au a'lor spate;
Nu vor să vadă lacrimi false
Ei, cari-au plâns adevărate.

Poejilor

Cât de lipsiți, săraci ar fi
Acci ce veșnic se inspiră,
La ei, oricând, tot vei găsi.
De nu mai mult, măcar o... liră.

fâi asupra mormintelor — pretutindeni și totdeauna.

Barbu Lăutarul în ale cărui cântece de dragoste ori de jale — cântece ale pământului nostru — s'au legănat tinerețile buniceilor și străbuniceilor noștri; sub farmecul cărui s'au luminat mari oaspeți străini, celebri meșteri în ale muzicii, ei ineseși; Barbul Lăutarul, care a strălucit în mintea și sufletul copilăriei noastre îmbrăcat în straiete de aur trist ce i le-a făurit Alecsandri, cu durerea că vede stingându-se, fără demu urmaș, cel mai reprezentativ tip al duioșiei patriarhale — merită o dezgropare cinstită și o temeinică reabilitare.

Și o merită mai cu seamă în timpul de față, când cuviincioasele sărbători, petreceri și cântări românești au fost obraznic alungate și înlocuite de o „civilizație” internațională, prin înghesuială de casă de rendezvous, iar versul lăutarului român printr-o biciuire barbară a cărnii în zvârcoliri nerușinate.

Fiște, statuia aceasta — pe care eu o văd nu ca un monument obișnuit, hărăzit să decoreze cu o mumie în plus vre-un

Când mi-ai jurat pe veci iubire
Am fost cu 'ncredere-ascultată;
Uitasem că 'ntr'o minte scurtă
Și vecinicia e scurtată. (1)

Dăm — mai jos — o enumerare cronologică a versurilor publicate de Gârleanu în revista „Arhiva” din Iași:

1900—:

1. Iubitei (An I, nr. 7—8);
2. 7 epigrame (Idem, nr. 9—10);
3. alte 7 epigrame (idem, nr. 11—12);

1901—:

4. 3 epigrame (An. II nr. 3—4);
- în total: 17 epigrame și o... poezie.

Ce rezultă de-aici?

1. Că Emil Gârleanu — care semna pe-atunci și cu numele, dar și Emilgar — a început cu... versuri, ca, dealtfel atâți alți reprezentanți ai scrisului românesc: M. Sadoveanu (M. S. Cobuz); I. A. Basarabescu, ba încă domnii: M. Dragomirescu și Gh. Adamescu, Sextil Pușcariu și Eug. Lovinescu;

2) că acest debut are loc în revista eșiană, în chiar anul aparițiunii sale, pe când Gârleanu era sublocotenent și avea numai 22 de ani.

O legitimă întrebare se impune: acestea sânt și cele dintâi ale sale înseilări tipărite? Și încă: în calitate de școlar Gârleanu n'a bătut — așa cum au făcut atâția alții la nici-o poartă literară? Iată o lipsă pe care o cetărea de față se grăbește să și recunoască, dar asupra căreia autorul ei își rezervă dreptul unei reveniri onorabile.

Până atunci socotim aici punctul de origine al literaturii lui Gârleanu.

PAUL I. PAPADOPOL

(1) Exemple extrase din „Epigrama românească” pe care subsemnatul o are gata de tipar. (studiu, culegere).

maidan dezolat; ei ca o fantomă senin dojenitoare, ivindu-se discret, în profilare, pe verdele sever al unei grădini străvechi și triste — ar trebui ridicată prin subscripție publică și, mai ales, din inițiativa cercurilor muzicale românești, al căror prestigiu actual a fost cimentat, în apreciable măsură, de geniul și faima bătrânului staroste.

Ingrijorarea mea merge însă crescând pe măsura în care posibilitățile de realizare ale acestui vis se ivesc mai aproape.

Avem așa de puțini artiști sculptori în stare să pătrundă o idee, să trăiască într'un sentiment și să se înalțe, în concepție, până la simbol; e atâta bâzâit lacom de ipozari în preajma oricărei inițiative curate — încât frică îmi este să nu ne trezim, într'o bună dimineață, cu portretul în mărime extraordinară a unui țigan din Gropile lui Oatu..., cu gheto americane, halat de baie și mandolină, rânjind un cântec obscen între un cinematograf și o bodegă cu mititei, pian automat și clientele suspecte, cu umblete de vulpe exotică.

N. N. TONITZA

PENTRU BARBU LĂUTARUL

o serie de foiletoane cu prea ti-
avânt, propuneam, pe la începutul
1916, ridicarea, în unul din umle
bătrânului Iași, unei statui lui
Lăutarul.

dule meu nimerise buni părtași în
câtorva adolescenți studiosi, copii
suprafață și fără putere, dar care
t. pentru trecut, mult mai puternic
bătrânii simandicoși, prea absor-
controversale politicii locale și de
mele complicate ale sosurilor ino-
picante.

tre oamenii zilei, cari ar fi putut,
să spumuiască haznaua cu bani
unei sau a Statului, pentru înfă-
a plastică a minunatului purtător de
și suspine străvechi — singur
el Mărzescu se arăta mișcat.
cerul se ivea tare mâniat pe acele
ri. Jur împrejurul hotarelor noas-
apropiau, răsbufuind cu prevestiri
rofaie, norii întonecați și grei ai
alei încăierări.

ând într'o noapte, au prins să dăn-
în dangăt jalnic clopotele che-
— și fiecare din noi a fost smuls
rba vijele și purtat peste melea-
tegre, de sânge

și din tovarășii de gânduri bune nu
nai întors. O parte au revenit în
părinților cu duhul tulburat și tru-
jumătățit. Cei pe cari Dumnezeu i-a
le încheștarea morții, de întoneca-
i de ciopârțea, s'au înturnat cu
le oblonite și, în ochi, cu o infri-
are resemnare.

oile felurite ale vicții, alergarea
procopseală pripită, năvala furioa-
praznicul idealului național — au
it peste majoritatea omenirii noa-
ceață de plumb, prin care nu mai
răzbate nici o năzuință curată,
argul înalt, către soare.

m. zăbranicul apăsător a prins să se
și prin străvezirea lui a început
ure, până la noi, boabele de măr-
r. binecuvântate, ale Cerului.

file se limpezese și se îndreaptă,
e, către faptele de folos obște și
le stau sub vraja unei mari che-

durile ni se întorc, pioase, în urmă,
d să lege una de alta, răvășitele o
— (prin netrebnicia noastră și
rgia timpurilor) — fășii de suflete
fără de cari ființa noastră națională
re de loc încheată și particular

ii pioase smulg de pe mormintele
șilor noștri buruieni năbușitoare;
gătiți în vestminte sacre ridică rugi
ice pentru pomenirea celor cari
consumat făcliele sufletului spre
rea sufletelor noastre; chipuri în
ră senină ori bronzuri grave se
orin colțuri de țară și răspântii târ-
să perpetueze peste veacuri pe
ei a căror activitate a însemnat o
zențiară a energii noastre spiri-

osfera țării noastre se elatină de
întoarcerii cuvioase către părinții,
și străbunii noștri, cari nu dorm
l de piatră al veșniciei, ci veghea-
pra noastră și ne îndeamnă.
inghelii redeșteptărilor plutesc în-

Buletin bibliografic săptămânal *

de AL.-SADI IONESCU

0 OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE.

Pascu (Iuliu). — Bibliografia dreptului administrativ român. Chișinău, (**Impr. Statului**), 1926, 31 p. Lei 20.

2 RELIGIE. TEOLOGIE.

Ionescu (Ieromonahul Teofil). — Sfântul Dimitrie cel Nou. Viața, minunea săvârșită de Sfântul Dimitrie cu ocazia furării lui de Bulgari în timpul ocupației. Paraclisul Sfântului Dimitrie. București, (**Tip. Bucovina**), 1926, 78 p. Lei 25.

Pocitan (Preotul Vasile). — Geneza demnității patriarhale și patriarhatele Bisericii Ortodoxe. București, (**Tip. Române Unite**), 1926, XII + 106 p. Lei 70.

3 ȘTIINȚE SOCIALE. SOCIOLOGIE. SOCIOGRAFIE.

Dandea (Dr. Emil). — Chestiunea Motilor. Cluj, Editura **Societatea de Măine**, 1926, 82 p. Lei 40. (Biblioteca socială și economică No. 9).

32 POLITICĂ.

Ghiață (Petre I.). — Falimentul bolșevismului. București, (**Tip. Cartea Românească**), 1926, 80 p. Lei 30.

Negulescu (P. P.). — Partidele politice. București, (**Tip. Cultura Națională**), 1926, 283 p. Lei 150.

Lupaș (Dr. Ioan). — Trei generațiuni în politica românească din Ardeal. Cuvânt rostit în congresul partidului național român, ținut la Sibiu în ziua de 2 Mai 1926. București, (**Impr. Statului**), 1926, 17 p. Fig.

Suciu (Dr. Ioan). — Arădanii și partidul național român. Adevăruri istorice. Reamintiri de interes național istoric. Arad, (**Tip. Diecezană**), 1926, 36 p.

33 ECONOMIE POLITICĂ.

Gâlcă (Ing. Thoma I.). — Politica economică și financiară a României. Industria națională și tarifele vamale. București, (**Tip. Curții Regale, F. Göbl Fii**), 1926, 20 p. (Publicațiile Cercului tehnic al României — No. 3).

Panaiteșcu (Ing. P. N.). — Capitalurile străine în Italia și inițiativa particulară. București, (**Tip. Tiparul Românesc**), 1926, 15 p.

Raport despre relațiile economice ale teritoriilor Camerei de comerț și de industrie din Cluj pe anul 1925. Cluj, (**Tip. Dr. Sebastian Bornemisa**), [1926], 132 p.

Voinea (Șerban). — Marxism oligarhic. Contribuție la problema dezvoltării capitaliste a României. București, **I. Brănișteanu**, 1926, 255 p. Lei 100.

Die wirtschaftliche und finanzielle Organisation Rumâniens in 1926. Bukarest, (**Impr. Statului**), [1926], 152 p. + hartă + 6 pl. Diagrame.

Ioanițescu (D. R.). — La législation du travail en Roumanie. Aperçu historique. [Bucarest, (**Impr. de l'Etat**), 1926], 27 p.

Botta (G. O.). — Drum nou. București, (**Tip. Convorbiri Literare**), 1926, 30 p.

Iarca (C.). — Cestiunea terănească. Dis-

cursuri pronunțate și Proiecte de legi depuse în Cameră, Rapoarte și alte lucrări relative la Cestiunea terănească. Buzeu, (**Tip. I. Călinescu**), 1926, 120 p.

34 DREPT. LEGISLAȚIE.

Alexandrescu (Dimitrie). — Principiile dreptului civil cuprinzând doctrina și jurisprudența până la zi. așezate în ordinea codului civil cu aplicarea lor la diferitele materii ale dreptului. Vol. I. București, (**Tip. Socec & Co.**), 1926, CXVIII + 656 p. Lei 500.

63 ȘTIINȚE AGRICOLE.

Andronescu (D. I.). — Lucrările premergătoare standardizării cerealelor. București, (**Tip. Convorbiri Literare**), 1926, 11 p. Fig.

Andronescu (Dr. D. I.). — Situația precară a porumburilor noastre. București, (**Tip. Convorbiri Literare**), 1926, 14 p. Fig.

Enescu (I.). — Calitatea recoltelor din anul 1924/25. București, (**Tip. Bucovina**), 1926, 59 p.

Furtună (Med. Vet. I. St.). — Agricultură franceză. Câteva considerațiuni generale. București, (**Tip. Bucovina**), 1926, 10 p.

Diamantescu (C.). — Realități și Indrumări Practice. Creșterea Cailor în România. Timișoara, (**Tip. Cartea Românească**), 1926, 29 p.

Dumitrescu (N. A.). — Ce trebuie să știm când voim să alegem o vacă bună de lapte. București, (**Tip. Convorbiri Literare**), 1926, 12 p. Fig.

Vaida (Med. Vet. Mihail M.). — Studiu asupra bivoliilor din vechiul regat român. București, (**Tip. Bucovina**), 1926, 108 p. + 6 pl. + 17 grafice.

Cozlovski (N. C.). — Oaia Caracul. Cu colaborarea d-lui A. V. Synadino. București, (**Tip. Bucovina**), 1926, 58 p. + 22 pl. Fig.

Daia (Alexandru). — Pescăriile din Franța. București, (**Tip. Bucovina**), 1926, 36 p. + 1 pl.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

Papahași (Tache). — Creațiunea poeziei populare. București, (**Tip. Socec & Co.**), 1926, 47 p.

a) Poezie.

Baltazar (Camil). — Biblice. București, (**Tip. Lucașăru**), 1926, 27 p.

Cărășeanu (I. D.). — Poezii închinete Marelui Poet Român Octavian Goga, ministru de interne. București, (**Tip. Lupta, N. Stroilă**), 1926, 32 p.

Pillat (Ion). — Biserica de altă dată. Poezii. București, **Cartea Românească**, [1926], 113 p. Lei 40.

Săpunaru (G. S.). — Versuri. Cu o prefață de N. Iorga. București, (**Tip. Cartea Românească**), 1926, 110 p. Fig. Lei 50.

Speranția (Th. D.). — Anecdote nouă. Ediția V. București, **Cartea Românească**, [1926], 318 p. Lei 70. (Opere complete. Vol. VII).

b) Teatru.

Galița (Mihail). — Jertfa datoriei. Dramă în patru acte. București, **Cultura Națională**, 1926, 69 p. Lei 40.

Stanca (Sebastian). — Sergentul. Dramă într-un act. Prelucrată și localizată după lucrarea lui T. Körner: „I. Heyderich”. Arad, **Librăria Diecezană**, 1926, 46 p. Lei 5. (Biblioteca mănăstirii Nr. 119).

c) Roman. Nuvelă.

Chivăran-Răzvan (G.). — Proză. Fanteze. Ediția I-a. [Ploiești], 1926, 8 p.

Neagu-Negulescu. — Clacă și roșu. București, **Adeverul**, [1926], 70 p. 6. (Biblioteca Dimineața No. 61)

Popescu-Lumină (N. I.). — Domnița lini. Povești. București, **Ancora** Benvenisti & Co., [1926], III + 24 p. Lei 75.

Sadoveanu (Mihail). — Țara de din de negură. Povești de vânătoare. București, **Cartea Românească**, 1926, 221 p. Fig. Lei 120.

Tailor (Emilia). — Din tainele simțului. Nuvele și schițe. Ediția II-a revizuită și complectată. București, **Cartea Românească**, [1926], 248 p. Lei 50.

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Schullerus (Eduard). — Astern Au wählte Gedichte. Hermannstadt, Adolf Meschendörfer, 1926, 70 p.

Schullerus (Eduard). — Astern Gemelte Dichtungen. Hermannstadt, Adolf Meschendörfer, 1926, 210 p.

Csermely Gyula. — Napkeleti kaleidopos regényes történet. Régi krakkák után. Brașov, **Brassói Lapkiadó**, 1926, 208 p.

III. LITERATURĂ STRĂINĂ TRADUSĂ.

Duhamel (Georges). — Odaia ceașcului. Nuvele. Traducere de Geo Silviu. București, **Adeverul**, [1926], 64 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineața No. 62).

Dumas Fiul (Alexandru). — Dama camelii. Roman complect. Text românesc de George B. Rareș. Editura S. Benvenisti & Co., [1926], 331 p. Lei 80.

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Constantinescu (N. A.). — Dare de mâna asupra întemeierii și activității Institutului pentru studii Europe sud-estice. București, **Editura Institutului**, 1926, 32 p. Lei 10.

Sărbătorirea împlinirii vârstei de 60 ai M. S. Regelui Ferdinand I de către Academia Română. București, (**Impr. Statului**), 1926, 39 p.

Xenopol (A. D.). — Istoria României din Dacia Traiană. Ediția III-a revizuită de autor, îngrijită și tipărită de I. Vlădescu. Vol. I. Primii domni și vechile așezări 1290—1457. București, **Cartea Românească**, [1926], 236 p. Fig. Lei 120.

* A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

A CĂRĂBUȘ: Este... dar s'a isprăvit.

Am impresia că teatrul de vară, re-ista, obișnuiește marele public cu teatru mai serios. Și cu comedia și cu drama. Teatrul de vară atrage public numeros. Publicul râde. Ascultă acea muzică șoară și petrece. Refine scene și fără inială, că începe să se intereseze de con-licte dramatice.

Iar despre teatrul condus de popularul anase mi s'a spus în repetate rânduri, e cunoscuti din Ardeal și din Bucovina, ă e apreciat îndobște de întreg publicul i românesc și minoritar. Poate că accas-a se explică și prin partea spectacu-asă, căreia Tănase îi dă o foarte aleasă tenție, dar și prin vioiciunea așa de sim-atică a artiștilor trupei.

„Este... dar s'a isprăvit“ este revista eșilor Mircea Rădulescu și Alfred Mo-oiu.

Nu cu prilejul unei reviste se poate orbi despre însușirile artistice ale aceor scriitori, cari și-au stabilit reputația tât prin volumele lor de versuri, cât și rin piesele de teatru, care au avut suc-ăs și durată.

În revistă, căutăm șarja, vrem gluma, șeptăm jocul de cuvinte și verba.

Mircea Rădulescu și Alfred Moșoiu iz-utesc să dea în șirul de tablouri al re-istei lor, înverigări ale tuturor elemen-lor, desfășurate sprînten.

Cred, că au fost mai vibrant inspirați, ănd au scris tabloul Manechinului ıntimental, în care Tănase face bine pe inulescu.

Sunt fără îndoială pronunțat mai pline e vervă tablourile cu Opera română, — i care Codruț dovedește deosebite in-șiri — și cu fripturiștii.

Mi se par cam lungi scenele cu Văcă-știi și nu destul de definită scena cu ursa.

Autorii ca poeți lirici au dat și o notă e lirism în scenele „parfumului“ și „ro-lor“. E o revistă, pe care publicul știe o aprecieze.

Despre, actori, despre toți, nu se pot une decât cuvinte bune.

Trebue să fac însă mențiuni deosebite entru d-na Natalița Paveșcu, și Tă-ise: după cum trebue să insist asupra imirabilei dansatoare Ossi.

B. CECROPIDE

nterviul d-lui

Al. T. Stamatiad

În Rampa de Luni 19 Iulie, d. Romulus ianu, se întreține cu poetul Al. T. Sta-atiad. Convorbirea e pentru poet pri-j să glorifice memoria lui Macedonski, i arunce săgeți și lauri la contempo-oi, și mai ales să vorbească în accente noționate de vremurile dinainte de răz-ăiu, pe care „Splendida generație“ a etului, le-au ilustrat:

Generația de după război a recoltat cu belșug unca noastră.

Dar nu mai e generația splendidă de altădată, ănd era posibilă boema și visarea, când as-ritățile vieții erau nesimțite. Ce propice at-osieră literară!

Ne strângeam la Kübler, Macedonski, Mircea

Demetriade, Speranția, Cruceanu, Minulescu, Karnabatt, la o masă.

La alta: Chendi: Iosif, Anghel, Zaharia Băr-san. Pe urmă taberele s'au lărgit. La Academia Terasă veneau: Rebreanu, Sorbul, Camil Ressu, Steriade, Corneliu Moldovanu, Barbu Nemțeanu, Davidescu, Coșbuc (știi poveseța cu „masa poe-tilor“ și cu bictul Coșbuc!...), Castaldi, Dragos-lav, Dragomirescu, Traian Bratu...

Trăim o dulce reverie!...

— Astăzi nu mai e posibil să trăiască un scriitor din arta lui. Și nici vre-o situație pro-fesională potrivită nu-i văd. Fapt este însă că pe unii scriitori burocratismul îi ajută (Balzac și alții...), pe alții îi distruge. E în funcție de natura talentului acest lucru.

Dar să nu fim prea pretențioși. Ideal ar fi ca o carte să ne dea posibilitatea de a trăi liberi trei luni pe an, trei luni de refacere, în țara sau în străinătate, cum se întâmplă azi în Franța. Dar acolo, într'adevăr, cartea e o afacere și pentru scriitor și pentru editor.

AL. T. STAMATIAD

— Premiile naționale ar trebui decernate pen-tru întregul operii și vicții literare a unui scriitor.

Așa fiind, acest premiu n'ar trebui să vină decât după ce scriitorul se va fi realizat com-plet. Anul acesta, premiul de poezie l-ar fi meritat D. Nanu. În critică (nu înțeleg de ce tocmai acest premiu s'a desființat), Ovid Den-susianu, M. Dragomirescu, N. Iorga, Lovinescu, G. Ibrăileanu sau în cel mai bun caz, d Ră-dulescu Motru.

Cum premiu de critică?...

Răsplătești genul literar sau răsplătești omul? Iată de ce cred că era indicat d. Rădulescu Motru, care e o mare figură culturală, de su-prafață întinsă, a scos reviste și a determinat curente. („Noua Revistă Română“, „Ideea Eu-ropeană“, „Revista de Filosofie“...).

TARGUL DE FETE DE PE MUNTELE GAINA

În Cuvântul, d. profesor Traian Mager, publică un foileton cu pitorești informații în legătură cu tradiționalul târg de fete ce se ține, de Sf. Petru, la Moși, pe mun-tele Găina:

Pe platoul Muntelui Găina din vremuri im-memoriale se ține în fiecare an în Duminică după Sâmpetru (stilul vechi), „Târgul de Fete“. Originea acestui obicei curios nu se cunoaște,

— cum însă până în zilele noastre târgul s'a perpetuat într'o formă mai mult de sărbătoare câmpenească, decât de târg propriu zis, — dăm cu socoteala că derivă din străvechi obiceiuri ale unei religii naturale. O sărbătoare închinată naturii libere, trebue să vedem la originea acestui târg, căci în această formă ni se prezintă și azi. Creștinismul, nici aiurea și cu atât mai puțin aici, nu a putut să răpească sufletului pă-gânesc toată poezia plină de farmec a panteis-mului.

Munții Apuseni prin structura lor geografică constituie o cetate naturală inexpugnabilă, în care a putut să persiste multă vreme autohtonii din epoca preromană chiar; astfel înțelegem între multe alte particularități caracteristice moșilor și acest obicei patriarhal, rămas din lumea misterelor unui cult păgân. Exemplu a-nalog ni-l servește poporul celt, care s'a putut menține numai într'o astfel de cetățuie natu-rală, din Munții Irlandei...

Cât privește înțelesul numirii de „târg de fete“, adevărul e că nu se pomenește să se fi vândut aici fete; ea ne indică numai motive de natură practică, cari au contribuit la sus-ținerea acestui obicei tradițional. Căci afară de vechi credințe religioase, și necesități de ordin practic au contribuit ca târgul din Găina să se perpetueze până azi. Satele de munte sunt împrăștiate pe întinderi de zeci de kilo-metri, ba chiar și casele se răsleşesc singu-ratice la distanțe considerabile, — așa că tre-buia căutată o convertire socială într'un puțet geografic accesibil tuturor moșilor, — la care să poată lua parte și crișenii, adică locuitorii de pe versantele de sud și sud-vest ale Mun-ților Apuseni.

Or, Găina, prin poziția sa geografică domi-nantă satisface mai bine acestei condiții. Iar, clima aspră montană îngăduie mai ușor ca a-ceastă întrunire de dulci nădejdi pentru tineret, să se țină tocmai la Sâmpetru, în plină vară.

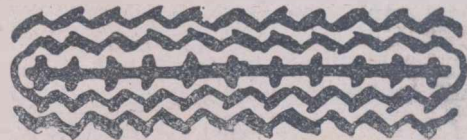
Acest „târg“, care ca orice târg, se reduce la mărunțișuri casnice, mâncăruri și băutură, — oferă cel mai bun prilej tineretului pentru a încheia cunoștințe, — ba, practic, cum e munteanul, de ce nu s'ar fi putut binecuvânta căsătorii chiar la fața locului? Ernel sunt grele în munți și „cășlegele“ nu oferă cel mai potrivit timp pentru nunții.

Pentru căsătorii, târgul dela Găina e locul și timpul cel mai potrivit de întâlnire cu ru-deniile. La anul, și de aci înainte în fiecare an vine fata să-și vadă părinții, iar ginerele — so-crii, — căci cunoscută fiind voinicia și frumu-sețea moașelor, multe coboară după bărbați în țara Crișurilor.

În anii din urmă ai stăpânirii ungurești, târgul de fete începea să-și piardă din vivaci-tate. Jandarmii ungurești, în uniformă lor ne-gră de păsări de noapte, împeștrău tot mai întezit populația albă a târgului, ce se reducea an de an. Vizitatorul intelectual român, era urmărit provocător pas de pas și supus șicanei controlului. De jena amestecului profan, pierse până și veselie idilelor vechnice de pana lui Virgil.

Cu atât mai vârtos reinvie azi această săr-bătoare câmpenească. Feciorii, după sate și prietenii, se adună sub steaguri tricolore și cu lăutari în frunte, se pornește alaiul spre Găina, ca la mari zile de chef.

Ivirea soarelui triumfător, în dimineața de târg, este salutată de fete și tinere neveste cu strigăte de bucurie din zeci de ținice. Se încep apoi ospete bucolice, mâncare, rozolie (un fel de lichior), joc — care se continuă într'o atmosferă de beție sufletească proprie fanatis-mului religios. Se prăznuiește în imnuri de iu-bire o nouă biruință a lui Uranos, regenerator de viață, călcând triumfător asupra morții hi-bernale.

E C O U R I

UNIVERSITATEA POPULARA „COASTA DE ARGINT“

De la 6 August până la 25 Septembrie a. c. se vor ține la Balceac pitorescul oraș de pe litoralul Mării Negre, următoarele cursuri organizate de Universitatea populară „Coasta de argint“ — animată de publicistul și omul de frumusețe acțiunii care e d. Oct. Moșescu:

- Octav Onicescu:** Filosofia științei de astăzi.
Nae Ionescu: De ce nu sunt raționalist?
G. Mugur: Subiect rezervat.
I. Andrieșescu: Litoralul Dunării și al Mării Negre în timpurile pre și proto istorice.
Dr. C. Daniel: Subiect rezervat.
Jean Valjean: Technica comediei.
Ion Marin Sadoveanu: Drama magică și începuturile tragediei vechi.
Camil Petrescu: Teatrul românesc
Alexandru Marcu: Teatrul italian.
Pamfil Seicaru: Națiune și presă.
Eugen Titeanu: Ofensiva spiritului contra revoluționar.
Ion Pillat: Spiritul românesc în literatură.
Perpessiciu: Lirica nouă românească.
N. Batzaria: Literatura Balcanică.
Oscar Walter Cisek și Ștefan Nenițescu: Artelă plastice.
Oct. Moșescu: Tineretul universitar și politica culturală.
 Comitetul de conducere a luat toate măsurile necesare ca d-lor profesori și studenți cari vor să audieze cursurile de mai sus, să li se facă mari înlesniri și reduceri pentru locuință și masă. Cu rugămintea, însă, să anunțe secretariatul universității cu cel puțin 5 zile înainte de data sosirii. Inscrisurile se fac la secretariatul universității „Coasta de Argint“ Balceac.
 Dela 21—17 Septembrie s'a organizat sub conducerea d-lui Oct. Moșescu, directorul Universității, o excursiune la Constantinopol. Plecarea va fi în seara de 12 Septembrie cu vaporul „România“ iar înopierrea în ziua de 17 Septembrie cu vaporul „Principesa Maria“. Persoanele care vor să ia parte la această excursiune sunt rugate să ceară informațiuni la secretariat, până la 10 August.

PREMIILE „FEMINA“

Comitetul românesc al premiului „Femina“ sub prezidenția M. S. Regina Maria, a decernat premiul pe anul 1925 cărții d-lui **Th. Raucă:** *L'honorable partie de campagne*, aleasă dintre cele propuse de comitetul francez. Iar comitetul francez, sub prezidenția d-rei Elena Văcărescu, a decernat premiul său corespunzător d-lui **E. Bucuța**, pentru cartea sa: *Legătura roșie*, propusă de comitetul românesc.
 Pe anul 1926 se va da preferință romanului. Cărțile apărute în acest an, autorii ce doresc să concureze urmează să le trimească cel mai târziu până la 12 Noembrie a. c., în câte 2 exemplare d-nei Irina Procopiu, vice-președintă, str. Al. Lahovari 23, și în câte un exemplar d-nei Z. Cariboln, b-dul Lascar Catargiu 67, d-lui Ștefan I. Nenițescu, secretar al comitetului, str. Caragea Vodă 5.

REVISTE

GÂNDIREA (VI, 4—5, Mai, Iunie):
 Un foarte interesant eseu al d-lui **C. Rădulescu-Motru**, despre **Sufletul mistic**. Conținutul sufletului mistic, cu nehotărnicirea lui sufletească, cu logica emoțională care îl reglementează, incursiuni în sufletul primitiv (prin lucrările ultime ale antropologilor) și câte odată chiar pe la noi, cu prilejul inoventismului din Basarabia (perimată practică de exorcism); pricinile de succes ale misticismului în zilele noastre, caracterul comercial al acestei mărfi cu

mare căutare în piața intelectualității contemporane, — iată câteva aspecte ale acestui prea interesant eseu, din care vom extrage aceste câteva rânduri:

Sufletul mistic are, prin urmare, o structură care și-a dovedit soliditatea. Structura lui este cea mai veche din câte s'au cristalizat de eul omenesc și în același timp este aceea la care să recurgă în totdeauna, în momentele mari de criză. Sufletul mistic este un adăpost și în același timp un generator. Un adăpost pentru cei slabi; un generator pentru cei prea plini de viață. El este ca atmosfera umedă și caldă a epocii tropicale, preistorice, în care au crescut vegetațiile luxuriante, din a căror straturi carbonifere ne mai încălzim și astăzi.

În rezumat, caracterurile sale esențiale decurg din natura emotivă a eului în jurul căruia el cristalizează. Are tendința să se reverse asupra naturii întregi, în personificări de un gigantism copilăros și vag. Este optimist. Clădește pe noroc. Mentalitatea, care îl conduce, are la bază intuiții schintecioare, dar fără organizare logică. Misticul vede în lume nu aceea ce este, ci aceea ce el ar dori să fie. De aceea, în jurul lui totul este minune, sau simbol de A-Tot-Puternic. Sufletul mistic este născut din atitudinea anticipată a biruinței. În el, omul și-a serbat la origină biruința asupra instinctului, și de atunci el a rămas ca o armătură miraculoasă pentru vremuri de restriște și pentru vremurile de încordare. El este primitiv, și totuși este părghia viitorului. El este eternul primitiv în progresul omenesc.

„Biblica“ d-lui **Lucian Blaga**, realizează din imagini și rustice și cerești, o scenă de particulară savoare:

Maica Precistă, tu umbli și astăzi răzăr
 pe cărări cu jocuri de apă pentru broaști
 [testoase.

Între ierburi înalte și goale
 copilul ți-l desbraci
 și-l înveți să stea în picioare.
 Când e prea rău
 îl adormi cu zeamă de maci.

Pentru tine lumea e o pecete
 pusă pe-o taină și mai mare:
 de aceea mintea nu ți-o muncești
 cu nimic.
 În casă lângă bldarul cu smălțuri
 în fiecare zi păzești cu răbdare
 somnul marelui prunc.
 A mustrare clipă
 te superi doar
 când ingerii trântesc prea tare udele
 venind sau ieșind.

Literatură iscălesc d-nii: **Mateiu Ion Carageale, Cezar Petrescu, Zaharia Stancu, T. Păunescu-Ulmu**, etc.; cronici d-nii: **Tudor Vianu, Al. Marcu, Stelian Mateescu, G. Breazu, I. M. Sadoveanu, M. Beza, N. I. Herescu**, etc.

GETATEA LITERARA (I, 9—10, Iulie). „Poezie și critică“ s'ar putea numi, pe bună dreptate, această ultimă fascicolă a revistei d-lui Camil Petrescu. E una din cele mai bogate și mai unitare dintre broșurile „Cetății literare“, — care s'a impus și până astăzi prin gust și independență. „Poezie și critică“, pentru că între aceste două forturi se consolidează o atitudine foarte hotărâtă. Poeziile, întru totul interesante prin străduința de înnoire a autorilor, sunt un alt aspect al aceleiași criticism care stă la temelie „Cetății literare“. Și dacă de multe ori atitudinea aceasta analitică prăfuește emoția, ea nu e mai puțin un câștig și o delectare pentru spiritele a-

lese. Din gama de sugestii ale ciclului: „Transcendentalia“ al d-lui **Camil Petrescu** transcriem această „Inchinare apocaliptică“:

Limba de flăcări pe mlaștini în noapte
 Sborul de uliu trimis să vâneze
 Cad, se ridică. Două hilare spezeze
 Chinue oasele moarte în cei care fură cei șapte.

Vreau să-ți trimet un mesaj în spre marginea
 [lumii,
 Melc care poartă în spate un pat, să-l măsoare
 Cum măsura și Procust, eu din mălul humii
 Deapăn cu patimă strigătul meu care moare.

D-nii **I. Vinea, Romulus Dianu, D. Ciurezu**, completează suita. Din versurile d-lui **C. I. Șiclovanu**, această frumoasă și simplă poezie: „Anonimat“.

Nu ți-a părut ciudat să ne 'ntâlnim așa de
 [timpuriu
 Pe două căi ce se despart, când se 'ntreține-o
 [clipă —

În parcul scuturat de vânt, simptom de gripă,
 În care orașenii au iubit din tată 'n fiu?

Te-am prins în capătul unor alei ce se 'ntâlniau
 Și ca o ciută-ai tresărit sub colorata-ți mască.
 Pe-atunci în parcuri pomii înfrunziau.
 Sau poate începeau să desfrunziască

În truda ce dizolvă sufletele-apoi
 Noi ne-am pierdut și despărțirea n'a fost tristă.
 Din ce a fost, nimic nu se schimbăse între noi
 Și nici măcar în amintire o batistă.

Atâți castani și tei a 'nchis, cu sufletu-mi
 [asemeni.
 Grilajul parcului, în toropeala asta grea.
 Tot mă mai plimb în calmul vremei, printre
 [semeni
 Și orice pălărie mauve, de-atunci îmi pare
 [că-i a ta.

„Comentariile critice“. — cărți, teatre, reviste, premiile naționale, — sunt scrise de d. **Camil Petrescu**, cu verva și competența d-sale habituală.

CARTI PRIMITE

- MIHAIL SADOVEANU:** *Tura de dincolo de negură*, povestiri de vânzătoare, ed. „Cartea Românească“ (1926).
ION PILLAT: *Biserica de altă dată*, poezii. „Cartea Românească“ (1926).
TH. D. SPERANȚIA: *Anecdote nouă*, vol. VII, ed. V, ed. „Cartea Românească“ (1926).
EMILIA TAILLER: *Din tainele simferei*, nuvele ed. II-a ed. „Cartea Românească“ (1926).
ȘERBAN VOINEA: *Marxism oligarhic*, contribuție la problema dezvoltării capitaliste a României, ed. „I. Brânișteanu“ (1926).
OCTAVIAN VOROBCHIEVICI (căpitănuș): *Drumul Codrului*, dramă într'un act. (1926).

CONCURSUL LITERAR AL REVISTEI „FLAMURA“

pentru poezie și proză, se prelungeste până la 1 August, dată care va rămâne definitivă.

Comisiile care vor selecționa cele mai bune nuvele și poezii din cari cetitorii, prin vot, vor alege câte una. — sânt:

Pentru poezie: **George Baiculescu, Nichifor Crainic, Radu Gyr, Perpessiciu, Marcel Romanescu**;

Pentru proză: **Radu Bardeș, Eug. Bureanu, Adrian Pascu, Cezar Petrescu, Liviu Rebreanu**.

Redactor **PERPESCIUȘ**